

ÖZGÜN MAKALE

Yetişkinlerde Algılanan Ebeveyn Duygusal Sosyalleşme Stilleri Ölçeği: Geliştirme, geçerlik ve güvenilirlik çalışması

Hatice Işık*¹, Zeynep Ceren Kılıkoğlu¹, Merve Tutkun¹, Beyzanur Yangöz¹, Zeynep Keskin¹, Ahsen Ak¹

¹ Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışmanın amacı, yetişkin bireylerin çocukluk dönemlerinde ebeveynlerinin duygulara verdikleri tepkilere ilişkin algılarını değerlendirmek üzere Yetişkinlerde Algılanan Ebeveyn Duygusal Sosyalleşme Stilleri Ölçeği'ni geliştirmek ve ölçeğin psikometrik özelliklerini incelemektir. Ölçek, meta-duygu felsefesi kuramsal çerçevesi temel alınarak duygu koçluğu ile duyguyu yok sayan ebeveynlik yaklaşımlarını kapsayacak şekilde yapılandırılmıştır. Çalışmaya 565 yetişkin katılmış, örneklem açılımlı ve doğrulayıcı faktör analizleri için rastgele iki alt gruba ayrılmıştır. Açılımlı faktör analizi sonuçları, ölçeğin dört faktörlü bir yapıya sahip olduğunu ve toplam varyansın %66.6'sını açıkladığını göstermiştir. Doğrulayıcı faktör analizi bulguları, dört faktörlü modelin kabul edilebilir uyum değerleri sunduğunu ortaya koymuştur (CFI = .905, TLI = .899, RMSEA = .073, SRMR = .052). Alt boyutlar arasındaki yüksek ilişkiler doğrultusunda test edilen ikinci düzey model de kabul edilebilir uyum değerleri göstermiştir (CFI = .905, TLI = .900, RMSEA = .073, SRMR = .052). Ölçeğin tüm alt boyutları yüksek içsel tutarlılık katsayıları sergilemiştir ($\alpha = .890-.978$; $\omega = .884-.979$). Ölçüt bağımlı geçerlik kapsamında, ölçeğin alt boyutlarının Young Ebeveynlik Ölçeği ile kuramsal beklentiler doğrultusunda anlamlı ilişkiler gösterdiği belirlenmiştir ($r = -.695$ ile $.560$ arasında, $p < .01$). Bulgular, geliştirilen ölçeğin yetişkin örnekleminde ebeveyn duygusal sosyalleşme stillerini güvenilir ve geçerli biçimde değerlendirdiğini göstermektedir. Ölçeğin, klinik psikoloji alanında duygu düzenleme güçlükleri, duygusal ihmal ve duygusal geçersizleştirme ile ilişkili psikolojik sorunların değerlendirilmesine ve araştırılmasına katkı sağlayabilecek bir ölçme aracı olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: ebeveyn duygusal sosyalleşme, duygu koçluğu, duyguyu yok sayan ebeveynlik, meta-duygu felsefesi, ölçek geliştirme

Perceived Parental Emotional Socialization Styles Scale in Adults: Development, validity, and reliability study

Abstract

The aim of this study was to develop the Perceived Parental Emotional Socialization Styles Scale in Adults and to examine its psychometric properties for assessing adults' perceptions of their parents' emotional responses during childhood. The scale was developed within the theoretical framework of meta-emotion philosophy and was designed to capture both emotion coaching and emotion-dismissing parenting approaches. The study sample consisted of 565 adults, who were randomly divided into two subsamples for exploratory and confirmatory factor analyses. Results of the exploratory factor analysis indicated a four-factor structure explaining 66.6% of the total variance. Confirmatory factor analysis supported the adequacy of the four-factor model, yielding acceptable fit indices (CFI = .905, TLI = .899, RMSEA = .073, SRMR = .052). A second-order model tested due to high inter-factor correlations also demonstrated acceptable fit (CFI = .905, TLI = .900, RMSEA = .073, SRMR = .052). All subscales showed high internal consistency ($\alpha = .890-.978$; $\omega = .884-.979$). Criterion-related validity was supported by significant associations with the Young Parenting Scale in the expected directions (r ranging from $-.695$ to $.560$, $p < .01$). Overall, the findings indicate that the scale is a valid and reliable instrument for assessing perceived parental emotional socialization styles in adulthood. This measure may be useful for both research and clinical applications, particularly in examining emotion regulation difficulties and maladaptive emotional experiences rooted in early caregiving contexts.

Keywords: parental emotional socialization, emotion coaching, emotion-dismissing parenting, meta-emotion philosophy, scale development

GİRİŞ

Ebeveynlerin çocuklarının duygusal deneyimlerine verdikleri tepkiler, çocukların duyguları tanıma, ifade etme ve düzenleme becerilerinin gelişiminde temel bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, duygulara duyarlı ve destekleyici bir yaklaşımı temsil eden duygu koçluğu ile duyguları reddeden veya geçersiz kılan duyguyu yok sayan ebeveynlik biçimleri, çocukların psikososyal uyumlarını farklı şekillerde etkilemektedir. Alan yazında bu iki yaklaşımın çocukların ruh sağlığı, davranışsal uyumu ve ahlaki gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin çok sayıda çalışma bulunmaktadır (bkz. Gottman ve ark., 1997; Morris ve ark., 2017). Ancak bu çalışmaların büyük çoğunluğu çocukluk ve ergenlik dönemlerine odaklanmakta, yetişkin bireylerin geriye dönük ebeveynlik yaklaşımlarına ilişkin eğilimlerini değerlendiren

ölçekler oldukça sınırlı kalmaktadır. Bu bağlamda, çalışmamızın temel amacı, duygu koçluğu ve duyguyu yok sayan ebeveynlik yaklaşımlarını dikkate alarak, yetişkin bireylerde kullanılacak psikometrik açıdan geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı geliştirmektir. Bu sayede, bireylerin olası erken dönem ebeveynlik deneyimlerini değerlendirmek ve duygusal sosyal destek gereksinimlerini belirlemek mümkün hale gelecektir.

Meta-Duygu Felsefesi ve Ebeveynlik Bağlamında Anlamı

Ebeveynlerin çocukların duygularına yönelik tutumlarını anlamak için meta-duygu felsefesi (Meta-Emotion Philosophy) önemli bir çerçeve sunmaktadır. Meta-duygu felsefesi, bireylerin hem kendi duygularına hem de başkalarının

*Sorumlu Yazar. Eposta: hatice.isik@asbu.edu.tr

duygularına ilişkin düşünce, inanç ve yaklaşımlarını ifade etmektedir (Gottman, ve ark., 1996). Ebeveynlik bağlamında, bu felsefe, çocukların duygularının nasıl karşılandığı, yönetildiği ve yönlendirildiği gibi süreçleri biçimlendirmektedir. Bu doğrultuda, duygu koçu ebeveynlik ve duyguyu yok sayan ebeveynlik, ebeveynin meta-duygusal yaklaşımına göre şekillenen iki temel stili temsil etmektedir. Son yıllarda yapılan araştırmalar, ebeveynlerin meta-duygusal felsefesinin çocukların duygu düzenleme becerileri ve psikososyal uyumları üzerindeki rolünü vurgulamaktadır. Örneğin, Chen (2023) tarafından yapılan bir derleme çalışması, ebeveynlerin duygusal sosyalizasyon yaklaşımlarının, özellikle duygu koçluğu ve duyguyu yok sayma tutumlarının, çocukların duygu düzenleme becerilerini ve genel psikolojik uyumlarını önemli ölçüde şekillendirdiğini göstermektedir. Bu bulgular, ebeveynlerin duygusal tutumlarının çocukların gelişiminde kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Çocuklarının duygularını yönetmelerine yardımcı olabilen, onların olumlu ya da olumsuz tüm duygularını kabul edip benimseyen ebeveynler, sağlıklı bir ebeveyn-çocuk ilişkisine sahip olmaktadır (Kuru ve ark., 2021). Duygu koçluğu, ebeveynlerin çocuklarının duygularını fark etmelerine ve yönetmelerine sistemli biçimde rehberlik ettiği bir yaklaşımdır. Bu süreç çocukla duygular üzerine konuşmayı, duygularını sözel olarak ifade etmesine yardımcı olmayı, duyguları benimsemeyi ve bu duyguları tetikleyen koşulları birlikte anlamayı içermektedir. Ayrıca çocukların bu koşullarla sağlıklı biçimde başa çıkabilmesi için ebeveynlerin uygun hedefler ve başa çıkma stratejileri belirlemesi gerekir (Gottman ve ark., 1997). Duygu koçluğu, çocukların zor duyguları daha iyi yönetmelerine yardımcı olmak için bakım verenleriyle ilişkilerini desteklemekte, çocukların ruh sağlığını iyileştirmek ve akut davranışsal tepkileri kontrol etmek için uygulanabilmektedir. Bu yaklaşım, sosyal ve eğitim ortamlarında kullanılabilen multidisipliner bir yöntemdir (Gus ve ark., 2015). Araştırmalar çocukların duygu düzenleme becerilerinin gelişmesinde ebeveynlerinin duygusal destek sağlaması, olumlu bir tutum sergilemesi, duygu koçluğu yapması ve iş birliğine dayalı yaklaşımlar geliştirmesinin önemli rol oynadığını göstermektedir (Morris ve ark., 2017). Ebeveynlerinden duygusal destek gören, onlarla olumlu etkileşim yaşayan, duygu koçluğu deneyimleyen ve işbirlikçi yaklaşımlarla büyütülen çocukların duygularını etkili bir şekilde düzenleme olasılığı daha yüksektir (Marcus, 2024).

Son zamanlarda yapılan çalışmalarda, ahlaki davranış ve gelişimin incelenmesinde duyguların ve duygularla ilişkili düzenleyici sistemlerin belirleyici rolü vurgulanmıştır (Eisenberg, 2000). Bu bulgular, çocukların duygusal ve sosyal gelişim süreçlerinin sadece bireysel değil, aynı zamanda ilişkisel bağlamlar içinde değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Nitekim, ebeveyn-çocuk ilişkilerinin niteliği ile çocukların davranışsal ve duygusal uyumları arasında anlamlı ilişkiler olduğu gösterilmiştir. Örneğin, olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisine sahip olan çocuklarda sosyal davranışların arttığı, buna karşılık davranış problemleri, dikkat eksikliği/hiperaktivite belirtileri, duygusal zorluklar ve akran ilişkilerindeki sorunların azaldığı bulunmuştur (Cesur ve Yurdakul, 2024). Benzer şekilde, ergenlerin ahlaki zekâlarının özellikle ebeveynle bağlanma dü-

zeylerinden etkilendiği gösterilmiştir (Rahman ve ark., 2023). Bu bağlamda, ebeveyn etkileşimlerinin hem duygusal hem de bilişsel bileşenleri, çocukların ahlaki gelişimlerini destekleyici bir temel sunmaktadır (Smetana, 1999).

Çocukların duygusal gelişimi, ebeveynlerin çocuklarının duygusal deneyimlerine karşı nasıl bir tutum sergilediğine bağlı olarak şekillenir ve bu tutumlar, çocukların duygusal zekâ gelişimlerinde önemli bir rol oynamaktadır (Morris ve ark., 2007). Duyguyu yok sayan ebeveynlik, çocukların duygularını geçici, abartılı veya önemsiz görerek bu duyguları küçümseyen, reddeden ya da görmezden gelen bir yaklaşımdır (Gottman ve ark., 1997). Bu ebeveynlik tarzında ebeveynler, özellikle düşük yoğunluktaki duyguların farkına varmakta zorlanmakta; olumsuz duyguları zararlı ya da baş edilmesi güç deneyimler olarak algılayarak çocuklarının duygularını geçersiz kılabilmekte veya eleştirebilmektedirler. Aynı zamanda hem kendilerini hem de çocuklarını olumsuz duygulardan koruma amacıyla duygusal kaçınmayı teşvik edebilmektedirler (Lunkenheimer ve ark., 2007). Bu tür yaklaşımlar, çocukların kendi duygusal deneyimlerini anlamlandırmalarını ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanacağına dair güven geliştirmelerini zorlaştırabilmektedir (Kaya-Bıcan ve Sarıtaş-Atalar, 2017). Nitekim bu tür erken ilişkisel deneyimlerin, duygusal yakınlıktan kaçınma ve aşırı bağımsızlık vurgusuyla karakterize edilen kaçınmacı bağlanma örüntüleriyle ilişkili olduğu gösterilmiştir (Eilert ve Buchheim, 2023). Bu bağlamda, duyguyu yok sayan ebeveynlik yaklaşımının, duygusal bağ kurma ve kişilerarası ilişkilerde güven geliştirme becerilerini zayıflatabilecek bir risk faktörü oluşturduğu söylenebilir.

Araştırmalar, duyguyu yok sayan ebeveynlik yaklaşımlarının homojen bir yapıdan ziyade, çocuğun duygusal deneyimine yönelik farklı ebeveyn tepkilerini içerebileceğine işaret etmektedir. Bu tepkiler, ebeveynlerin çocukların duygularına nasıl yanıt verdiklerini ve bu duyguların ifade edilme ve düzenlenme biçimlerini nasıl yönlendirdiklerini kapsayan duygusal sosyalizasyon tepkileri olarak tanımlanmaktadır (Eisenberg ve ark., 1998; Morris ve ark., 2007). Bu bağlamda bazı ebeveynlerin, çocuğun duygusal ihtiyaçlarına karşı genel bir kayıtsızlık sergilediği, duygusal sinyalleri fark etmekte ya da bu sinyallere yanıt vermekte yetersiz kaldığı ve bu durumun çocuk açısından duygusal erişilebilirliğin sınırlı olduğu bir etkileşim ortamı yarattığı belirtilmektedir (Morris ve ark., 2007). Buna karşılık, bazı ebeveynlerin çocuğun duygularını fark etmekle birlikte bu duyguları yanlış, yersiz ya da kabul edilemez olarak değerlendirdiği, duygunun içeriğini ya da yoğunluğunu sorgulayarak çocuğun duygularını geçersizleştirdiği ifade edilmektedir (Gottman ve ark., 1997). Ayrıca ebeveynlerin, duyguların varlığını kabul ediyor gibi görünmesine karşın, bu duyguların ne zaman, nerede ve nasıl ifade edileceğine dair katı sınırlar koyabildiği ve çocuktan sosyal beklentilere uyum göstermesini talep edebildiği örüntülere de dikkat çekilmektedir (Lunkenheimer ve ark., 2007). Bu farklı ebeveyn tepkilerinin gelişimsel bağlamda sıklıkla birlikte ele alındığı, ancak çocuğa iletilen duygusal mesajlar ve olası gelişimsel sonuçlar açısından birbirinden ayrışabileceği vurgulanmaktadır. Bu nedenle, duyguyu yok sayan ebeveynlik yaklaşımlarının tek boyutlu bir eğilim olarak değil, farklı tepki örüntülerini içeren çok boyutlu bir yapı olarak ele alınması, duygu sosyalizasyon süreçlerinin daha kapsam-

lı biçimde incelenmesine kuramsal bir zemin sunmaktadır.

Alan Yazındaki Mevcut Ölçekler ve Sınırlılıkları

Duygu koçluğu ve duyguyu yok sayan ebeveynlik yaklaşımları, çocukların sosyal-duygusal gelişim süreçlerinde kritik öneme sahiptir. Bu yaklaşımların hem kuramsal çerçevesi hem de çocuk gelişimi üzerindeki etkileri literatürde kapsamlı biçimde ele alınmıştır. Ancak bu kavramların bireylerin ebeveynlik eğilimleri düzeyinde ölçülmesine yönelik araçlar sınırlıdır. Mevcut ölçeklerin büyük bir kısmı, genel ebeveynlik stillerine odaklanmakta ya da çocuklar ve ergenlerle yapılan çalışmalara dayanmaktadır. Dolayısıyla, duygu koçluğu ve duyguyu yok sayan ebeveynlik yaklaşımlarını birbirinden ayırt edebilecek, özellikle yetişkin bireylerde kullanılabilir geçerli ve güvenilir ölçme araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bölümde, alan yazında bu yaklaşımları değerlendiren mevcut ölçekler incelenecek, sınırlılıkları ortaya konacak ve bu doğrultuda geliştirilecek ölçeğin hangi boşluğu doldurmayı hedeflediği açıklanacaktır.

Alan yazında ebeveynlik tutumlarını değerlendirmeye yönelik çeşitli ölçekler geliştirilmiştir. Robinson ve arkadaşları (2001) tarafından geliştirilen Ebeveynlik Stilleri ve Boyutları Ölçeği, ebeveynlik stillerinin genel boyutlarını değerlendirmekte; duyguya ilişkin bazı ifadeler içerse de duygu odaklı ebeveynlik yaklaşımlarını merkeze almamaktadır. Benzer biçimde, Alabama Ebeveynlik Ölçeği (Frick ve ark., 1991) ağırlıklı olarak davranış problemleriyle ilişkili ebeveynlik uygulamalarına odaklanmakta ve duygu sosyalleşim sistematiği olarak ele almamaktadır. Ayrıca bu ölçeğin kullanımının büyük ölçüde ebeveyn raporlarına dayandığı görülmektedir (örn., Dadds ve ark., 2003). Bu durum, mevcut ölçme araçlarının duygu odaklı ebeveynlik yaklaşımlarını doğrudan ve çok boyutlu biçimde değerlendirmekte sınırlı kaldığını göstermektedir. Buna karşılık, bu çalışmada geliştirilmesi amaçlanan ölçek, yetişkin bireylerin çocukluk dönemlerine ilişkin deneyimlerini retrospektif olarak değerlendirerek ebeveynlerinin duygu odaklı tutumlarını incelemeyi hedeflemekte ve bu yönüyle alan yazındaki mevcut ölçme araçlarını tamamlayıcı bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Duygu odaklı yaklaşımlara ilişkin algıları değerlendirmeye yönelik çalışmalar da bulunmaktadır. Shields ve Cicchetti (1997) tarafından geliştirilen Duygu Düzenleme Kontrol Listesi, çocukların duygu düzenleme ve duygusal düzensizlik düzeylerini öğretmen ve ebeveyn değerlendirmeleri üzerinden incelemektedir. Benzer biçimde, Halberstadt ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilen Ebeveynlerin Çocukların Duygularına İlişkin İnançları Ölçeği, ebeveynlerin çocukların duygularına yönelik inançlarını ve bilişsel yaklaşımlarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ancak bu ölçekler, duygu koçluğu ve duyguyu yok sayan ebeveynlik gibi kuramsal olarak ayrıştırılmış ve karşı uçlarda yer alan yaklaşımları doğrudan ölçmeyi hedeflemektedir. Ayrıca mevcut çalışmaların çoğunda, ebeveynlerin kendi tutumlarına ya da çocukların ebeveynlerine ilişkin algılarına dayalı değerlendirmeler esas alınmaktadır.

Gottman ve arkadaşlarının (1996, 1997) tanımladığı duygu koçluğu ve duyguyu yok sayan ebeveynlik yaklaşımlarını değerlendirmeye yönelik çeşitli ölçekler geliştirilmiştir.

Bu bağlamda, Paterson ve arkadaşları (2012) tarafından geliştirilen Duyguyla İlişkili Ebeveynlik Tarzları Ölçeği, ebeveynlerin meta-duygu felsefelerini ve çocukların duygusal gelişimine yönelik genel yaklaşımlarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Benzer biçimde, Hakim-Larson ve arkadaşları (2006), Gottman ve DeClaire (1997) tarafından geliştirilen öz-değerlendirme aracını Likert tipi bir forma uyarlayarak ebeveynlerin duygu sosyalleşim stillerini daha ayrıntılı biçimde ele alan (duygu koçluğu, duyguları kabul etme, duyguları reddetme ve duygusal sosyalleşimde belirsizlik/etkisizlik) bir ölçüm aracı sunmuşlardır. Bu tür ölçekler, ebeveynlerin çocuklarının duygularına verdikleri tepkileri kuramsal olarak ayırt etmeye yönelik önemli katkılar sağlasa da genellikle ebeveynlerin kendi bildirimlerine dayalı değerlendirmelerle sınırlı kalmaktadır.

Türkiye'deki literatür incelendiğinde, ebeveyn tutumları ve duygu sosyalleşim süreçlerini değerlendirmeye yönelik çeşitli ölçme araçlarının geliştirildiği ya da Türkçeye uyarlandığı görülmektedir. Bu kapsamda, Gülgez ve Gündüz (2019), çocukların olumsuz ve olumlu duygularını düzenleme biçimlerini hem çocuk hem ebeveyn bildirimleri üzerinden değerlendiren çok boyutlu bir ölçüm aracı geliştirmiştir. Benzer şekilde, Dirik ve arkadaşları (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği – Çocuk Formu, bireylerin ebeveynlerinin çocukluk dönemindeki tutumlarını retrospektif olarak değerlendirmelerine olanak tanımaktadır. Ayrıca, Dedeler ve arkadaşları (2017) tarafından uyarlanan Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği – Kısa Form, bireylerin anne ve babalarına ilişkin algılarını farklı tutum boyutları üzerinden ele almaktadır. Bu ölçme araçları, ebeveyn tutumlarına ilişkin önemli bilgiler sunmakla birlikte, büyük ölçüde genel ebeveynlik davranışlarına odaklanmakta ve Gottman'ın (1997) duygu koçluğu ve duyguyu yok sayan ebeveynlik gibi kuramsal olarak ayrıştırılmış yaklaşımlarını doğrudan ve sistematiği biçimde değerlendirmemektedir. Bu durum, duygu sosyalleşim süreçlerini kuramsal temelde ve gelişimsel bağlamı dikkate alarak ele alan ölçme araçlarına Türkiye bağlamında duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda, mevcut çalışmada geliştirilen ölçeğin geçerliliğini test etmek amacıyla, Young (1994) tarafından geliştirilen ve Soygüt ve arkadaşları (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ) kullanılacaktır. YEBÖ, bireyin çocukluk döneminde ebeveynleriyle yaşadığı deneyimlerin, ileriki yaşlarda gelişen erken dönem uyumsuz şemalar üzerindeki etkisini değerlendirmeye yönelik 64 maddelik bir öz-bildirim formudur. Ölçekte yer alan maddeler (örneğin Duygusal Yoksunluk, Terk Edilme/İstikrarsızlık, Güvensizlik/Suistimal Edilme, Kusurluluk/Utaç) 10 alt boyutta yapılandırılmıştır. Katılımcılardan çocukluk dönemlerini göz önünde bulundurarak ebeveynlerinin tutumlarını hatırlamaları ve bu doğrultuda yanıt vermeleri istenmektedir. YEBÖ'nün retrospektif yapısı, geliştirilen ölçekle ortak metodolojik zemine sahip olması bakımından özellikle önemlidir. Ayrıca, ebeveynlerin tutumlarına ilişkin algıların bireylerin psikososyal yapıları üzerindeki etkilerini çok boyutlu şekilde değerlendirmeye olanak tanıdığı için, bu çalışma kapsamında kurulan kuramsal modelin geçerliliğini sınamak adına uygun bir araç olarak seçilmiştir.

Mevcut Çalışmanın Önemi ve Amacı

Ebeveynlerin çocukların duygularına verdikleri tepkiler, çocukların duygusal ve sosyal gelişim süreçlerini şekillendiren temel etkileşim alanlarından biridir. Duygu koçluğu ve duyguyu yok sayan ebeveynlik yaklaşımlarının, çocukların duyu düzenleme becerileri, psikolojik iyi oluşu ve sosyal uyumu üzerinde etkili olduğu ve bu etkilerin zaman içinde bireyin duygusal işleyişi ve kişilerarası örüntüleriyle ilişkili gelişimsel süreçlere yansiyabildiği bilinmektedir. Bu nedenle erken dönemde yaşanan duygusal sosyalizasyon deneyimleri hem gelişimsel hem de klinik bağlamda psikolojik uyumun anlaşılması açısından önemli bir yere sahiptir. Ancak bu iki yaklaşım, literatürde kuramsal olarak ayrıştırılmış olmasına karşın, yetişkin bireylerin çocukluk deneyimlerini geriye dönük olarak değerlendirmelerine olanak tanıyan, psikometrik açıdan güçlü ve Türkçe bir ölçme aracıyla sistematik biçimde ele alınmamıştır. Bu çalışma, duyu koçu ebeveynlik ve duyguyu yok sayan ebeveynlik yaklaşımlarını aynı kuramsal çerçeve içinde ele alan, yetişkin örnekleme uygun, geçerli ve güvenilir bir Türkçe ölçek geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Ölçeğin retrospektif yapısı, bireylerin erken çocukluk dönemine ilişkin ebeveynlik deneyimlerini belleğe dayalı olarak değerlendirmelerine olanak tanımaktadır. Erken dönemde gerçekleşen ebeveynlik uygulamaları çoğu zaman doğrudan gözlemlenebilir değildir ve mevcut yetişkin raporları aracılığıyla dolaylı biçimde değerlendirilebilir. Bu tür retrospektif raporlar, ebeveyn öz bildirimlerinin sosyal istenirlik, yanlış hatırlama ya da normatif baskılar gibi etkenlerle sınırlanabildiği durumlarda, ebeveynlik davranışlarının çocuk üzerindeki öznel ve uzun vadeli etkilerini daha tutarlı biçimde yansıtabilmektedir. Nitekim ebeveyn ve çocuk raporları arasındaki düşük düzeyde uyum, çocuk ve yetişkin algılarının gelişimsel ve klinik açıdan ayrı bir veri kaynağı olarak özgün bir değer taşıdığını göstermektedir (örn., Morsbach ve ark., 2006). Bu nedenlerle geliştirilecek olan ölçek, Türkiye bağlamında duyu odaklı ebeveynlik yaklaşımlarını değerlendirebilecek özgün ve kuramsal olarak temellendirilmiş bir ölçüm aracı sunmakta, aynı zamanda bireylerin çocukluk dönemindeki ebeveynlik deneyimlerinin yetişkinlikteki duygusal, sosyal ve bilişsel işleyiş üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalara yönetsel bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Çalışmanın hipotezleri şunlardır: **H1.** Açımlayıcı faktör analizinde maddelerin kuramsal temalara uygun biçimde tutarlı faktörler altında gruplanması beklenmektedir. Maddelerin anlamlı faktör yükleri göstermesi ve ortaya çıkan faktör yapısının duyu koçluğu ile duyguyu yok sayan ebeveynlik yaklaşımlarının kuramsal çerçevesiyle uyumlu bir biçimde ayrışması öngörülmektedir. **H2.** Bağımsız örnekleme yürütülecek doğrulayıcı faktör analizinde, AFA’da elde edilen yapının kabul edilebilir düzeyde model uyumu sergilemesi beklenmektedir. **H3.** Ölçeğin tüm alt boyutlarının yüksek içsel tutarlılık sergilemesi beklenmektedir. Cronbach alfa ve McDonald omega katsayılarının güvenilirlik için kabul edilen sınırları karşılması öngörülmektedir. **H4.** Yakınsak geçerlik kapsamında tüm faktörlerin AVE değerlerinin önerilen düzeye ulaşması beklenmektedir. **H5.** Ölçüt bağıntılı geçerlik kapsamında, duyu koçluğu niteliğindeki alt boyutların YEBÖ’nün olumsuz ebe-

veynlik alt boyutları ile anlamlı ve negatif ilişkiler göstermesi, buna karşılık duyu ihmalini ve duyguya olumsuz tepkileri temsil eden alt boyutların aynı ölçeğin olumsuz ebeveynlik alt boyutlarıyla anlamlı ve pozitif ilişkiler sergilemesi beklenmektedir. Bu ilişki örüntüsünün yeni ölçeğin kuramsal yapısını desteklemesi öngörülmektedir.

YÖNTEM

Örneklem

Çalışmaya toplam 598 kişi katılmıştır. Ölçekler içine yerleştirilen dikkat kontrol maddesine doğru yanıtı vermeyen 33 katılımcı veri kalitesi gerekçesiyle analiz dışı bırakılmıştır. Nihai örneklem 136’sı erkek olmak üzere 565 kişiden oluşmuştur. Katılımcıların yaş ortalaması 23.27 ($SS = 3.40$) olarak hesaplanmıştır. Sosyoekonomik durum 1 en düşük ve 10 en yüksek olacak şekilde öznel olarak değerlendirilmiş ve ortalama 5.912 ($SS = 1.44$) bulunmuştur. Kardeş sayısı 0 ile 9 arasında değişmekte olup, katılımcıların çoğunluğu bir veya iki kardeşlidir. Eğitim düzeyine ilişkin olarak katılımcıların yüzde 0.2’si ortaokul ($n = 1$), yüzde 48’i lise ($n = 271$), yüzde 5.3’ü ön lisans ($n = 30$), yüzde 39.3’ü lisans ($n = 222$), yüzde 6.7’si yüksek lisans ($n = 38$) ve yüzde 0.5’i doktora mezundur ($n = 3$). Anne ve babaların eğitim düzeyleri incelendiğinde annelerin yüzde 28.3’ünün ($n = 160$) ilkokul, yüzde 15.9’unun ($n = 90$) ortaokul, yüzde 31.7’sinin ($n = 179$) lise, yüzde 5.1’inin ($n = 29$) ön lisans, yüzde 17.5’inin ($n = 99$) lisans, yüzde 1.2’sinin ($n = 7$) yüksek lisans ve yüzde 0.2’sinin ($n = 1$) doktora mezunu olduğu görülmektedir. Babaların eğitim düzeyleri annelere kıyasla daha yüksek bir dağılım göstermekte ve yüzde 15.9’unun ($n = 90$) ilkokul, yüzde 13.3’ünün ($n = 75$) ortaokul, yüzde 29.4’ünün ($n = 166$) lise, yüzde 11’inin ($n = 62$) ön lisans, yüzde 23.7’sinin ($n = 134$) lisans, yüzde 4.6’sının ($n = 26$) yüksek lisans ve yüzde 2.1’inin ($n = 12$) doktora mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Birincil bakım veren bilgisine göre katılımcıların 519’u (% 91.9) birincil bakım vereninin anne olduğunu, 15’i (% 2.7) baba olduğunu, 30’u (% 5.3) büyükanne veya büyükbaba olduğunu ve 1’i (% 0.2) koruyucu aile olduğunu bildirilmiştir. Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri için örneklem rastgele iki alt gruba ayrılmıştır. Birinci grup 300 katılımcıdan, ikinci grup 265 katılımcıdan oluşmuştur. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri ikinci grup üzerinde yürütülmüştür.

Örneklem büyüklüğü belirlenirken ölçek geliştirme ve faktör analizi çalışmalarına yönelik yaygın metodolojik öneriler dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda, madde başına en az 5 katılımcı olacak şekilde bir örneklem büyüklüğü hedeflenmiş ve ayrıca doğrulayıcı faktör analizleri için önerilen minimum 200 katılımcı sınırı gözetilmiştir (Kline, 2016; Tabachnick ve Fidell, 2019). Bu tür kural temelli yaklaşımların, ölçek geliştirme çalışmalarında örneklem planlaması için yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir (Worthington ve Whittaker, 2006).

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu Demografik bilgiler, araştırmacılar tarafından oluşturulan Demografik Bilgi Formu ile toplanmıştır. Cinsiyet, eğitim düzeyi, anne ve baba eğitim

düzeği, ebeveynlerin ilişki durumu ve çocukluk döneminde temel bakım sağlayan kişiler seçenekli sorularla ölçülmüştür. Yaş, doğum yılı ve kardeş sayısı açık uçlu sorularla toplanmıştır. Sosyoekonomik düzey, katılımcıların kendilerini toplumdaki konumlarına göre değerlendirmelerini isteyen 10 basamaklı öznel sosyoekonomik statü merdiveni kullanılarak ölçülmüştür (Adler ve ark., 2000). Yüksek puanlar algılanan sosyoekonomik düzeyin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Yetişkinlerde Algılanan Ebeveyn Duygusal Sosyalleşme Stilleri Ölçeği Bu çalışmada geliştirilen ölçek, ebeveynlerin çocuklarının duygularına verdikleri tepkilere ilişkin yetişkinlerin retrospektif algılarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, duygu koçluğu niteliğindeki destekleyici ebeveynlik davranışları ile duyguyu yok sayma ve duygusal geçersizleştirme gibi işlevsiz duygu sosyalleşme tepkilerini kapsayan çok boyutlu bir yapıda tasarlanmıştır. Kuramsal çerçeve doğrultusunda belirlenen duygu sosyalleşme temaları temel alınarak oluşturulan maddeler, ebeveynin çocuğun duygularını fark etme, kabul etme, ifade etmeye yardımcı olma ve düzenlemeyi destekleme gibi olumlu yaklaşımlarını; ayrıca duyguları küçümseme, görmezden gelme, eleştirme, bastırmaya zorlama ve duygusal ihtiyaçlara duyarsız kalma gibi olumsuz tepkilerini değerlendirmektedir. Bu temalara dayalı olarak toplam 53 maddede karar kılınmıştır (örn., “Ebeveynim benim duygularımın farkındaydı”, “Üzülüşümde ebeveynim beni sakinleştirmek için bir şey yapmazdı”). Katılımcılardan bu maddeleri değerlendirerek her bir ifade için 1 (Kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (Kesinlikle katılıyorum) arasında değişen 5’li Likert tipi ölçek üzerinde yanıt vermeleri istenmiştir.

Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ) Young (1994) tarafından geliştirilen bu ölçeğin Türkçe uyarlaması, geçerliliği ve güvenilirliği çalışması Soygüt ve arkadaşları (2008) tarafından yapılmıştır. Ölçek kuralcı/kalıplı (12 madde, örn., “Her şey onun kontrolü altında olmalıydı”), küçümseyici/kusur bulucu (9 madde, örn., “Bana salakmışım veya beceriksizmişim gibi davranırdı”), duygusal bakımdan yoksun (8 madde, örn., “Bana vaktini ayırdı ve özen gösterdi”), sömürücü/istismar edici (7 madde, örn., “İnsanların canını yakmaktan hoşlanırdı”), aşırı koruyucu/evhamlı (7 madde, örn., “Beni aşırı korurdu”), koşullu/başarı odaklı (5 madde, örn., “Başarı ve rekabete çok önem verirdi”), aşırı izin verici/sınırsız (6 madde, örn., “Bana çok az disiplin veya terbiye verdi”), kötümser/endişeli (3 madde, örn., “Ailemizin ekonomik sorunları ile ilgili çok endişeli idi”), cezalandırıcı (4 madde, örn., “İşler kötü gittiğinde başkalarını suçlardı”), değişime kapalı/duygularını bastıran (3 madde, örn., “Duygularımı ifade etmekten rahatsız olurdu”) olmak üzere 10 faktör 64 maddeli bir yapıya sahiptir. Katılımcılardan her bir maddeyi ebeveynlerini ne ölçüde yansıttığına göre 1 (Tamamıyla yanlış) ile 6 (Ona tamamıyla uyuyor) arasında değişen Likert tipi bir ölçekte değerlendirmeleri istenmiştir. Duygusal yoksunluk alt boyutundaki maddeler olumlu duygusal destek içerdiği için ters maddelerdir ve puanlamada ters çevrilerek kullanılmaktadır. Alt ölçeklerden alınan yüksek puanlar daha olumsuz ebeveyn tutumlarını göstermektedir. Mevcut ça-

lışmada, kuralcı ($\omega = .921, a = .919$), küçümseyici ve kusur bulucu ($\omega = .940, a = .936$), duygusal bakımdan yoksun ($\omega = .888, a = .892$), sömürücü ve istismar edici ($\omega = .871, a = .865$), aşırı koruyucu ve evhamlı ($\omega = .767, a = .763$), koşullu ve başarı odaklı ($\omega = .810, a = .802$), aşırı izin verici ve sınırsız ($\omega = .747, a = .751$), kötümser ve endişeli ($\omega = .829, a = .799$), cezalandırıcı ($\omega = .677, a = .522$) ve değişime kapalı ve duygularını bastıran ($\omega = .629, a = .585$) alt boyutlar için iç tutarlılık katsayıları kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur.

İşlem

Beş psikoloji öğrencisi ölçek geliştirme sürecinde birlikte çalışmıştır. İlk aşamada araştırma konusu ile ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılmış, duygu koçu ebeveynlik ve duyguyu yok sayan ebeveynlik yaklaşımlarına ilişkin kuramsal çerçeve ve mevcut ölçüm araçları ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Literatür doğrultusunda belirlenen temel temaları kapsayacak biçimde bağımsız madde yazımı gerçekleştirilmiş ve 60 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Ardından araştırmacılar bir araya gelerek maddelerin içerik geçerliğini değerlendirmiş, tekrar eden, belirsiz ya da kuramsal açıdan yetersiz ifadeler sistematik biçimde gözden geçirilmiştir. Bu aşama gelişim psikolojisi alanında doktora derecesine sahip bir uzman akademisyenin rehberliğinde yürütülmüş ve bahsedilen uzman görüşleri doğrultusunda madde havuzu yeniden yapılandırılmıştır. Uzman değerlendirmesi sürecinde maddeler, ilgili alt boyutu temsil etme düzeyi, kuramsal uygunluk, ifade açıklığı ve yetişkin bireylerin retrospektif değerlendirmesine uygunluk kriterleri doğrultusunda gözden geçirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda, bazı maddelerde dilsel sadeleştirmeye gidilmiş ve içerik tekrarına yol açabileceği düşünülen ifadeler revize edilmiştir. Yapılan düzenlemeler sonucunda toplam 53 madde üzerinde uzlaşılmıştır.

Madde geliştirme aşaması tamamlandıktan sonra araştırma için gerekli etik izin Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Etik Komitesi’nden alınmıştır (Karar No: 21.01.2025 /147321). Etik onay sürecinin ardından tüm ölçüm araçları çevrim içi veri toplama formatına uygun hâle getirilmiş ve Google Forms platformuna aktarılmıştır. Veri toplama süreci çevrim içi olarak yürütülmüş, çalışma bağlantısı sosyal medya kanalları aracılığıyla katılımcılara ulaştırılmıştır. Çalışma Helsinki Bildirgesi ilkelerine uygun olarak yürütülmüştür. Veri toplama öncesinde katılımcılara araştırmanın amacı, kapsamı, olası riskleri ve gizlilik esasları açıklanmış, çevrim içi anketin başlangıcında yer alan bilgilendirilmiş onam metnini onaylayan katılımcılar çalışmaya dahil edilmiştir. Katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Katılımcılara anket formunun başlangıcında büyürken kendilerine bakım veren birincil bakım verenlerini düşünerek tüm soruları bu kişiye atıfla yanıtlamaları gerektiği açıkça belirtilmiştir.

Data Analizi

Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri ile güvenilirlik ve geçerlik değerlendirmeleri JASP (sürüm 0.95.4) yazılımı kullanılarak yürütülmüştür. Toplam 565 kişiden oluşan örneklem açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri için rast-

gele ikiye ayrılmıştır. Öncelikle ölçeğin faktör yapısını keşfetmek amacıyla 300 katılımcıdan oluşan ilk alt örneklem üzerinde açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Analiz öncesinde veri setinin faktör analizine uygunluğu Kaiser Meyer Olkin katsayısı ve Bartlett küresellik testi ile değerlendirilmiştir. Faktör sayısının belirlenmesinde paralel analiz ve özdeğer incelemesi kullanılmış, faktörlerin birbiriyle ilişkili olması beklendiğinden eğik döndürme (Promax) yöntemi tercih edilmiştir. Madde çıkarma kararları, faktör yüklerinin .40'ın altında kalması veya kuramsal açıdan gerekçelendirilemeyen çapraz yüklenmeler göstermesi durumunda verilmiştir. Elde edilen faktör yapısı, 265 katılımcıdan oluşan ikinci bağımsız örnekleme doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. DFA'da AFA'dan elde edilen model herhangi bir madde çıkarımı yapılmadan tanımlanmış ve model uyumu Hu ve Bentler'in (1999) önerdiği uyum indeksleri (CFI, TLI, RMSEA, SRMR) temelinde değerlendirilmiştir. Model iyileştirme aşamasında modifikasyon indeksleri yalnızca rehber olarak kullanılmış, kuramsal olarak gerekçelendirilemeyen geniş hata kovaryansları eklenmemiştir.

Ölçeğin güvenilirliği Cronbach alfa ve McDonald omega katsayıları üzerinden değerlendirilmiştir. İçsel tutarlılık için .70 ve üzerindeki alfa ve omega değerleri yeterli, .80 ve üzerindeki değerler ise yüksek güvenilirlik göstergesi olarak kabul edilmiştir (McDonald, 1999; Nunnally ve Bernstein, 1994). Ayrıca madde-toplam korelasyonları incelenmiştir. Yakınsak geçerlik değerlendirmesinde ortalama açıklanan varyans (AVE) ve kompozit güvenilirlik (CR) değerleri hesaplanmıştır. Fornell ve Larcker'in (1981) önerileri doğrultusunda AVE değerinin .50 ve üzerinde olması yakınsak geçerlik için yeterli kabul edilmiştir. AVE değerinin sınırdaki kaldığı durumlarda ise CR değerinin .70'in üzerinde olması yakınsak geçerliğin sağlandığını gösterecek ölçüt olarak değerlendirilmiştir (Hair ve ark., 2019). Ölçüt bağımlı geçerlik kapsamında, geliştirilen ölçeğin alt boyutları ile YEBÖ'nün alt boyutları arasındaki ilişkiler, sürekli değişkenler için Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı, ordinal ve nominal değişkenler için ise Spearman sıra farkları korelasyonu kullanılarak incelenmiştir.

BULGULAR

Açımlayıcı Faktör Analizi

Açımlayıcı faktör analizine geçmeden önce veri setinin faktör analizine uygunluğu değerlendirilmiştir. Analiz 300 katılımcı üzerinden yürütülmüştür. Kaiser Meyer Olkin araştırma grubu yeterliliği katsayısı .969 olarak bulunmuş ve bu değer veri setinin faktör analizine elverişli olduğunu göstermiştir. Bartlett küresellik testi anlamlı çıkmıştır ($\chi^2(1378) = 17810.37, p < .001$) ve değişkenler arası korelasyonların faktör analizi için yeterli düzeyde ilişkili olduğunu doğrulamıştır. Ardından 53 madde üzerinde paralel analiz gerçekleştirilmiştir. Paralel analiz sonuçları, gerçek özdeğerlerin rastlantısal özdeğerleri geçtiği son noktanın dört faktöre karşılık geldiğini göstermiştir. Özdeğer incelemesi de birden büyük dört anlamlı özdeğer göstermiştir. Scree plot grafiği incelendiğinde kırılma noktasının üçüncü ve dördüncü faktör arasında yer aldığı görülmüştür an-

cak paralel analiz sonuçlarıyla tutarlı biçimde dört faktörlü çözümün daha sağlam kanıt sunduğu değerlendirilmiştir. Bu nedenle açımlayıcı faktör analizinde dört faktörlü modelin denenmesine karar verilmiştir. Hiçbir madde çıkarılmadan yapılan eğik rotasyonlu (promax) çözümde dört faktör toplam varyansın %66.6'sını açıklamıştır. Bu oran ölçek geliştirme çalışmalarında güçlü kabul edilen bir düzeydir. Analiz sürecinde faktör yükleri .40'ın altında kalan maddeler, klasik ölçme kuramı ve açımlayıcı faktör analizine ilişkin öneriler doğrultusunda (örn., Hair ve ark., 2019) ve teorik arka plan da göz önünde bulundurularak modelden sırayla çıkarılmıştır.

Madde düzeyindeki incelemede bir madde ("Çocukken ağladığımda ebeveynim susmam için bana vururdu") hiçbir faktörde .40'ın üzerinde yük vermemiştir ve bu nedenle modelden çıkarılmıştır. Bir başka madde ("Üzüldüğümde hemen düzelmezsem ebeveynim yanımdan ayrılırdı") hem ikinci faktörde (.426) hem de dördüncü faktörde (.330) yük olarak anlamlı çapraz yüklenme göstermiştir. Ölçek geliştirme literatüründeki geçerli madde çıkarma kriterleri doğrultusunda bu madde de analizden çıkarılmıştır. Kalan 51 madde dört faktöre temiz biçimde ayrılmış ve tüm maddeler .40'ın üzerinde faktör yükü göstermiştir. Bu eşik çok değişkenli analiz literatüründe yaygın olarak kabul edilen minimum yük değerleri ile uyumludur (Hair ve ark., 2019). Ayrıca eğik rotasyonlu (promax) dört faktörlü çözümde birinci faktör varyansın %23.4'ünü, ikinci faktör %20.0'ını, üçüncü faktör %15.6'sını ve dördüncü faktör %7.6'sını açıklamıştır. Faktörler birlikte toplam varyansın %66.6'sını açıklamaktadır (bkz. Tablo 1).

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Doğrulayıcı faktör analizi 265 katılımcıdan oluşan ikinci veri seti üzerinde yürütülmüştür. Analiz aşamasında açımlayıcı faktör analizi sonucunda belirlenen maddeler, hiçbir madde çıkarımı yapılmadan ve model üzerinde herhangi bir düzeltme ya da hata kovaryansı eklenmeden dört faktöre atanmış ve model bu özgün haliyle test edilmiştir. Tüm maddeler kendi faktörlerinde .40'ın üzerinde yük vermiştir ve bu durum doğrulayıcı faktör analizinde ortaya çıkan yapının doğrulanabilir nitelikte olduğunu göstermiştir. Başlangıç modeline ilişkin uyum indeksleri düşük düzeyde bir uyuma işaret etmektedir. CFI = .849, TLI = .842, RMSEA = .086 ve SRMR = .055 olarak hesaplanmıştır. Başlangıç modelinin uyum indeksleri kabul edilebilir sınırların altında kaldığı için, model iyileştirmeleri için modifikasyon indeksleri sistematik biçimde incelenmiştir. Bu süreçte öncelik, maddeler arası hata kovaryansı eklemekten ziyade, içerik bakımından birbirini fazlasıyla tekrar eden maddelerin elenmesine verilmiştir. Literatürde önerildiği üzere, modifikasyon indekslerinin yalnızca teorik olarak açıkça gerekçelendirilebildiği durumlarda modele müdahale edilmesi uygun görülmektedir (Hermida, 2015; Kline, 2016). Bu doğrultuda yalnızca kuramsal temeli açık biçimde desteklenen durumlarda hata kovaryansı eklenmiştir.

İlk olarak üçüncü faktör için modifikasyon indeksleri incelenmiştir. "Ebeveynim, duygusal ihtiyaçlarımı fark etmezdi" maddesinin (Madde 19) "Ebeveynim, üzüldüğümde veya endişelendiğimde bunu görmezden gelirdi" (Madde 18) ve "Ebeveynim,

Tablo 1. Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçlarına Göre Ölçeğin Faktör Yapısı

Maddeler	Faktör Yüğü
Faktör 1 (17 Madde, Açıklanan varyans = %23.4, Özdeğer = 27.190)	
15. Ebeveynim duygularımı anlamam ve tanımlamam için benimle sözlü iletişim kurardı.	.932
16. Ebeveynim duygusal problemlerime çözüm yolları bulmam için beni teşvik ederdi.	.931
14. Ebeveynim hissettiğim duygular hakkında konuşmam için beni cesaretlendirirdi.	.928
8. Duygusal olarak kötü hissettiğimde ebeveynim duygumu tanımlamak için yanımda bulunurdu, bunu bir fırsat olarak değerlendirirdi.	.884
17. Ebeveynim duygusal problemler yaşadığımda olası çözüm yolları hakkında düşünmemi sağlardı.	.881
13. Ebeveynim hissettiğim duyguları kelimelerle ifade etmem için bana yardımcı olurdu.	.867
11. Ebeveynim duygusal olarak zorlandığımda empati kurardı.	.811
7. Duygusal olarak sıkıntıya düştüğümde ebeveynim bana yardımcı olmak için yanımda olurdu.	.809
2. Ebeveynim duygularımı anlamak için çaba gösterirdi.	.788
10. Duygusal olarak sıkıntıya düştüğümde ebeveynim bana iyi gelecek tavsiyelerde bulunurdu.	.786
3. Ebeveynim sadece benim değil, kendi duygularının da farkında olurdu.	.754
6. Ebeveynim hissettiğim duyguların normal olduğunu söylerdi.	.742
12. Ebeveynim duygularıma karşı yargılayıcı değildi.	.742
9. Duygusal olarak sıkıntılı hissettiğimde ebeveynim yardımcı olamasa bile benim yanımda olmak isterdi.	.736
1. Ebeveynim benim duygularımın farkındaydı.	.705
5. Ebeveynim olumsuz duygularımı fark etmekte daha hızlıydı.	.671
4. Ebeveynim olumlu duygularımı fark etmekte daha hızlıydı.	.440
Faktör 2 (12 Madde, Açıklanan varyans = %20, Özdeğer = 3.561)	
50. Bir problemim olduğunda ebeveynim beni desteklemekten kaçınırdı.	.957
47. Mutlu olduğumda bile ebeveynim bu duygumu paylaşmazdı.	.913
51. Ağladığımda ebeveynim beni umursamazdı.	.908
53. Ebeveynim duygusal olarak zorlandığım zamanlarda bana yakın durmazdı.	.874
49. Üzülüşümde ebeveynim beni sakinleştirmek için bir şey yapmazdı.	.854
44. Korktuğumda ebeveynim korkularımı anlamaya çalışmazdı.	.817
52. Kendimi kötü hissettiğimde ebeveynim beni avutmazdı.	.815
48. Ebeveynim benim neden böyle hissettiğimi anlamaya hiç çabalamazdı.	.770
45. Ebeveynim benim duygularımı önemsemezdi.	.746
54. Canım sıkın olduğunda ebeveynim bana destek olmak yerine uzaklaşırdı.	.733
43. Üzgün hissettiğimde ebeveynim neden üzülüşümü sormazdı.	.705
46. Kendimi yalnız hissettiğimde ebeveynim duygularıma kayıtsız kalırdı.	.677
Faktör 3 (13 Madde, Açıklanan varyans = %15.6, Özdeğer = 2.030)	
22. Ebeveynim, duygularım hakkında konuştuğumda benimle alay ederdi.	.859
23. Ebeveynim, korktuğumu söylediğimde beni önemsemezdi.	.810
24. Ebeveynim, sinirlendiğimde duygularımı hafife alırdı.	.733
26. Ebeveynim, üzgün olduğumu söylediğimde beni eleştirirdi.	.727
20. Ebeveynim, duygularımı ifade ettiğimde genellikle dikkate almazdı.	.696
21. Ebeveynim, üzülüşümün gereksiz olduğunu düşünürdü.	.671
25. Ebeveynim duygularımı abartarak yaşadığımı düşünürdü.	.669
19. Ebeveynim, duygusal ihtiyaçlarımı fark etmezdi.	.651
28. Ebeveynim, korktuğumu anlattığımda bu duygum için beni suçlardı.	.604
18. Ebeveynim, üzülüşümde veya endişelendiğimde bunu görmezden gelirdi.	.597
29. Ebeveynim, üzgün olduğumda bana zayıf olduğumu hissettirirdi.	.589
27. Ebeveynim, ağladığımda beni azarlayarak durmamı isterdi.	.586
30. Ebeveynim, duygularımı açıkça ifade ettiğimde beni cezalandırırdı.	.535
Faktör 4 (9 Madde, Açıklanan varyans = %7.6, Özdeğer =1.157)	
34. Çocukken sinirlendiğimde ebeveynim bunun saygısızlık olduğunu söylerdi.	.650
39. Üzülüşümde ağladığımda ebeveynim beni susturmaya çalışır ve gereksiz yere ağladığımı söylerdi.	.627
38. Büyük birisi sınırimi ihlal ettiğinde sinirlendiğimde ebeveynim bunun saygısızlık olduğunu söyleyerek beni durdurmaya çalışırdı.	.603
37. Ben sinirlendiğimde ebeveynim böyle hissetmemem gerektiğini söylerdi.	.602
41. Ağladığımda ebeveynim susmam için sabırsızlanırdı.	.548
31. Çocukken ağladığımda ebeveynim beni susturmaya çalışırdı.	.520
33. Çocukken ağladığımda ebeveynim dikkatimi dağıtacak şeyler yapardı.	.512
40. Büyüklerin olduğu bir ortamda utanıp içime kapandığımda ebeveynim beni konuşmaya zorlardı.	.504
35. Çocukken mutluluktan yüksek sesle güldüğümde ebeveynim sessiz olmamı söyler, beni susturmaya çalışırdı.	.418
Analizden Çıkarılan Maddeler	
32. Çocukken ağladığımda ebeveynim susmam için bana vururdu.	Hiçbir faktörde .40 üzerinde yük vermedi
42. Üzülüşümde hemen düzelmezsem ebeveynim yanımdan ayrılırdı.	Çapraz yüklenme (F2 = .426, F4 = .330)
36. Bu soru için "Katılmıyorum" seçeneğini seçiniz.	Dikkat maddesi

duygularımı ifade ettiğimde genellikle dikkate almazdı" (Madde 20) maddelerine göre daha genel ve kapsayıcı bir ifade bulunduğu karar verilmiştir. Bu nedenle önce Madde 18, ardından da Madde 20 modelden çıkarılmıştır. Benzer biçimde, *"Ebeveynim benim duygularımın farkındaydı"* (Madde 1) maddesinin, *"Ebeveynim duygularımı anlamak için çaba gösterirdi"* (Madde 2) maddesine göre daha temel ve doğrudan bir ifadeyi temsil ettiği değerlendirilmiş ve Madde 2 elenmiştir. Modifikasyon indeksleri Madde 1 ile *"Ebeveynim sadece benim değil, kendi duygularının da farkında olurdu"* (Madde 3) arasında anlamlı hata kovaryansı önermiş, ancak bu iki madde teorik olarak farklı fakat yüksek derecede ilişkili yapıları (çocuğun duygularının farkında olma ve ebeveynin kendi duygusal farkındalığı) temsil ettiği için maddeler korunmuş ve yalnızca bu madde çiftine hata kovaryansı tanımlanmıştır.

Birinci faktörde de benzer tematik kümelenmeler görülmüştür. *"Ebeveynim duygusal problemler yaşadığımda olası çözümleri hakkında düşünmemi sağladı"* (Madde 17), *"Ebeveynim duygusal problemlerime çözümleri bulmam için beni teşvik ederdi"* (Madde 16) ile yüksek düzeyde örtüşme gösterdiği için Madde 16 çıkarılmış ve Madde 17 korunmuştur. Benzer şekilde, duyguların sözel olarak ifade edilmesine ilişkin maddelerde yinelemeler tespit edilmiştir. *"Ebeveynim hissettiğim duygular hakkında konuşmam için beni cesaretlendirirdi"* (Madde 14) ile *"Ebeveynim duygularımı anlamam ve tanımlamam için benimle sözlü iletişim kurardı"* (Madde 15) arasındaki yüksek örtüşme nedeniyle önce Madde 14 çıkarılmış, sonraki adımda ise *"Ebeveynim hissettiğim duyguları kelimelerle ifade etmem için bana yardımcı olurdu"* (Madde 13) ile Madde 15 karşılaştırılmış, süreç sonunda duygusal problem çözmeye odaklanan Madde 17'nin daha ayırt edici bir katkı sağladığı değerlendirilerek Madde 13 ve Madde 15 de analizden çıkarılmıştır.

İkinci faktörde *"Ebeveynim benim neden böyle hissettiğimi anlamaya hiç çabalamazdı"* (Madde 48) ile *"Kendimi yalnız hissettiğimde ebeveynim duygularına kayıtsız kalırdı"* (Madde 46) arasında yüksek örtüşme gözlenmiş, bu ikiliden daha kapsamlı olduğu değerlendirilen Madde 48 başlangıçta korunmuştur. Ancak sonraki adımda, *"Ebeveynim benim duygularımı önemsemezdi"* (Madde 45) ile Madde 48 arasında yeni bir hata kovaryansı önerilmiş ve Madde 45'in duygusal kayıtsızlığı daha genel düzeyde yansıttığı değerlendirilerek Madde 48 elenmiş, Madde 45 korunmuştur. Aynı gerekçeyle *"Üzüm hissettiğimde ebeveynim neden üzülmediğimi sormazdı"* (Madde 43) ile Madde 45 karşılaştırılmış, Madde 45'in daha kapsayıcı bir ihmal ifadesi bulunduğu değerlendirilerek Madde 43 de modelden çıkarılmıştır.

Modifikasyon indeksleri ayrıca, *"Ebeveynim, üzülmediğim şeyin gereksiz olduğunu düşünürdü"* (Madde 21) ile *"Ebeveynim, duygularımı açıkça ifade ettiğimde beni cezalandırırdı"* (Madde 30) arasında hata kovaryansı önermiştir. Bu maddelerden ilki duyguların küçümsenmesi, ikincisi ise duygusal ifade karşısında cezalandırıcı tutumu temsil ettiği için, kavramsal olarak ilişkili fakat farklı süreçlere işaret ettikleri düşünülmüş, her iki madde de korunarak aralarına hata kovaryansı tanımlanmıştır. Son olarak, modifikasyon indeksleri *"Ebeveynim, ağladığımda beni azarlayarak durmamı isterdi"* (Madde 27) maddesinin mevcut faktöründen çok dördüncü faktörle ilişkilendiğini göstermiş, bu çapraz yüklenme ve içeriksel belirsizlik nedeniyle Madde 27 analiz-

den çıkarılmıştır.

Model iyileştirme sürecinde modifikasyon indeksleri yalnızca rehber niteliğinde kullanılmış, modelin gereksiz biçimde karmaşıklaşmasına yol açabilecek geniş kapsamlı hata kovaryansları tanımlanmamıştır. Bunun yerine, içerik bakımından büyük ölçüde örtüşen ve aynı temayı yineleyen maddeler sistematik biçimde modelden çıkarılmıştır. Yalnızca kuramsal olarak açık biçimde gerekçelendirilebilen iki madde çifti (Madde 1–3 ve Madde 21–30) için hata kovaryansı eklenmiştir. Bu düzenlemeler sonucunda ölçeğin dört faktörlü yapısı korunmuş, madde sayısı açılımlayıcı analizdeki 51 maddeden doğrulayıcı analizde 40 maddeye düşürülmüş ve kavramsal açıdan daha yalın bir ölçme modeli elde edilmiştir. Nihai modelin uyum indeksleri kabul edilebilir düzeydedir (CFI = .905, TLI = .899, RMSEA = .073, SRMR = .052) ve elde edilen dört faktörlü yapının yeterli model uyumu gösterdiğini desteklemektedir (bkz. Tablo 2).

Birinci düzey doğrulayıcı faktör analizinde, özellikle *Duygusal İhmal*, *Duygusal Geçersizleştirme* ve *Duyguların Bastırılması* alt boyutları arasında yüksek düzeyde korelasyonlar gözlemlenmiştir (bkz. Tablo 3). Bu nedenle, söz konusu alt boyutların ortak bir üst yapı altında toplanıp toplanmadığını incelemek amacıyla ikinci düzey (second-order) doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Bu modelde, *Duygusal İhmal*, *Duygusal Geçersizleştirme* ve *Duyguların Bastırılması* birinci düzey faktörleri, tek bir üst düzey latent faktör altında tanımlanmıştır. İkinci düzey modele ilişkin uyum indekslerinin, birinci düzey modele kıyasla büyük ölçüde benzer olduğu görülmüştür (CFI = .905, TLI = .900, RMSEA = .073, SRMR = .052). Model uyumunda anlamlı bir bozulma gözlenmemesi, bu alt boyutlar arasındaki ortak varyansın üst düzey bir yapı tarafından açıklanabildiğini göstermektedir.

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen dört faktörün her biri, içerdiği maddelerin tematik bütünlüğü ve alan yazındaki duygusal sosyalizasyon modelleri ile uyumu dikkate alınarak adlandırılmıştır. Faktör adları hem Gottman'ın meta-duygular felsefesi (1996; 1997) yaklaşımıyla hem de Halberstadt ve arkadaşları (2013), Morris (2007; 2017) ve ilgili duygusal sosyalizasyon literatürüyle örtüşecek biçimde belirlenmiştir. Birinci faktör, ebeveynin çocuğun duygularını fark etmesi, duyguya eşlik etmesi, duyguyu adlandırması, düzenleme becerisine rehberlik etmesi ve kabul edici bir tutum sergilemesi gibi maddeleri içermektedir. Bu nedenle faktör *Duygusal Koçluk ve Destek* (F1) olarak adlandırılmıştır. Bu adlandırma, ebeveynin çocuğun duygusal deneyimini hem düzenleyici hem de ilişkiyi güçlendirici bir fırsat olarak görmesini yansıtmaktadır. İkinci faktör, ebeveynin çocuğun duygularına karşı mesafeli, ilgisiz, geri çekilen veya destek sunmayan bir tutum sergilediği maddelerden oluşmaktadır. Bu tematik yapı *Duygusal İhmal* (F2) başlığıyla uyumludur. Faktör, duygusal erişilmezlik ve bakım eksikliği boyutlarını bir araya getirmektedir. Üçüncü faktör, çocuğun duygularının küçümsenmesi, alay edilmesi, suçlanması, eleştirilmesi ve geçersiz kılınması ile ilgili maddeleri içermektedir. Bu nedenle faktör *Duygusal Geçersizleştirme ve Suçlayıcı Tutum* (F3) olarak adlandırılmıştır. Bu adlandırma hem geçersizleştirme literatürü hem de olumsuz meta-duygular tepkileriyle ilgili kuramsal çerçeve ile uyumludur. Dördüncü faktör, ço-

Tablo 2. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları ve Uyum İndeksleri

Maddeler	Faktör Yüğü		
Faktör 1 (Duygusal Koçluk ve Destek, 12 Madde)			
8. Duygusal olarak kötü hissettiğimde ebeveynim duygumu tanımlamak için yanımda bulunurdu, bunu bir fırsat olarak değerlendirdi.	.807		
17. Ebeveynim duygusal problemler yaşadığımda olası çözüm yolları hakkında düşünmemi sağladı.	.811		
11. Ebeveynim duygusal olarak zorlandığımda empati kurardı.	.889		
10. Duygusal olarak sıkıntıya düştüğümde ebeveynim bana iyi gelecek tavsiyelerde bulunurdu.	.900		
3. Ebeveynim sadece benim değil, kendi duygularının da farkında olurdu.*	.730		
6. Ebeveynim hissettiğim duyguların normal olduğunu söylerdi.	.767		
9. Duygusal olarak sıkıntılı hissettiğimde ebeveynim yardımcı olamasa bile benim yanımda olmak isterdi.	.876		
1. Ebeveynim benim duygularımın farkındaydı.*	.760		
5. Ebeveynim olumsuz duygularımı fark etmekte daha hızlıydı.	.534		
4. Ebeveynim olumlu duygularımı fark etmekte daha hızlıydı.	.584		
12. Ebeveynim duygularıma karşı yargılayıcı değildi.	.792		
7. Duygusal olarak sıkıntıya düştüğümde ebeveynim bana yardımcı olmak için yanımda olurdu.	.894		
Faktör 2 (Duygusal İhmal, 9 madde)			
50. Bir problemim olduğunda ebeveynim beni desteklemekten kaçınırdı.	.921		
47. Mutlu olduğumda bile ebeveynim bu duygumu paylaşmazdı.	.850		
51. Ağladığımda ebeveynim beni umursamazdı.	.924		
53. Ebeveynim duygusal olarak zorlandığım zamanlarda bana yakın durmazdı.	.935		
49. Üzüldüğümde ebeveynim beni sakinleştirmek için bir şey yapmazdı.	.934		
52. Kendimi kötü hissettiğimde ebeveynim beni avutmazdı.	.939		
45. Ebeveynim benim duygularımı önemsemezdi.	.901		
54. Canım sıkkin olduğunda ebeveynim bana destek olmak yerine uzaklaşırdı.	.925		
44. Korktuğumda ebeveynim korkularımı anlamaya çalışmazdı.	.895		
Faktör 3 (Duygusal Geçersizleştirme ve Suçlayıcı Tutum, 10 madde)			
22. Ebeveynim, duygularım hakkında konuştuğumda benimle alay ederdi.	.841		
23. Ebeveynim, korktuğumu söylediğimde beni önemsemezdi.	.870		
24. Ebeveynim, sinirlendiğimde duygularımı hafife alırdı.	.875		
26. Ebeveynim, üzgün olduğumu söylediğimde beni eleştirirdi.	.837		
21. Ebeveynim, üzüldüğüm şeyin gereksiz olduğunu düşünürdü.*	.772		
25. Ebeveynim duygularımı abartarak yaşadığımı düşünürdü.	.762		
19. Ebeveynim, duygusal ihtiyaçlarımı fark etmezdi.	.689		
28. Ebeveynim, korktuğumu anlattığımda bu duygum için beni suçlardı.	.877		
29. Ebeveynim, üzgün olduğumda bana zayıf olduğumu hissettirirdi.	.859		
30. Ebeveynim, duygularımı açıkça ifade ettiğimde beni cezalandırırdı.*	.722		
Faktör 4 (Duyguların Bastırılması, 9 madde)			
34. Çocukken sinirlendiğimde ebeveynim bunun saygısızlık olduğunu söylerdi.	.745		
39. Üzülüp ağladığımda ebeveynim beni susturmaya çalışır ve gereksiz yere ağladığımı söylerdi.	.847		
38. Büyük birisi sınıırımı ihlal ettiğinde sinirlendiğimde ebeveynim bunun saygısızlık olduğunu söyleyerek beni durdurmaya çalışırdı.	.603		
37. Ben sinirlendiğimde ebeveynim böyle hissetmemem gerektiğini söylerdi.	.541		
41. Ağladığımda ebeveynim susmam için sabırsızlanırdı.	.878		
31. Çocukken ağladığımda ebeveynim beni susturmaya çalışırdı.	.776		
33. Çocukken ağladığımda ebeveynim dikkatimi dağıtacak şeyler yapardı.	.442		
40. Büyüklerin olduğu bir ortamda utanıp içime kapandığımda ebeveynim beni konuşmaya zorlardı.	.608		
35. Çocukken mutluluktan yüksek sesle güldüğümde ebeveynim sessiz olmamı söyler, beni susturmaya çalışırdı.	.712		
Model Uyum İndeksleri	Modelin Uyum İndeks Değerleri (Birinci Düzey)	Modelin Uyum İndeks Değerleri (İkinci Düzey)	İyi Uyum Değerleri (Kabul Edilebilir Eşik)
χ^2/sd^{**}	2.407	2.403	≤ 3 (4-5)
CFI	.905	.905	≥ 0.95 (0.90-0.94)
TLI	.899	.900	≥ 0.95 (0.90-0.94)
RMSEA	.073	.073	≤ 0.05 (0.06-0.08)
SRMR	.052	.052	≤ 0.05 (0.06-0.08)

*Madde 1-3 ve 21-30 arasına hata kovaryansı eklenmiştir.

cuğun duygularını bastırmaya zorlama, uygun davranma baskısı, duyguların ayıp ya da saygısızlık olarak çerçevesizlenmesi ve çocuğun duygusal ifadesinin disiplin gereğiyle kontrol edilmesine ilişkin maddeleri içermektedir. Bu doğrultuda faktör *Duyguların Bastırılması* (F4) olarak adlandırılmıştır. Bu isimlendirme, duygusal ifade üzerindeki normatif ve baskılayıcı ebeveyn tepkilerini bütüncül biçimde karşılamaktadır. İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonu-

cunda ise, duygusal ihmal, duygusal geçersizleştirme ve duyguların bastırılması alt boyutlarının ortak bir üst yapı altında toplandığı görülmüş ve bu üst faktör *Duyguları Yok Sayma* olarak adlandırılmıştır. Bu bulgu, söz konusu olumsuz duygu sosyalleşme tepkilerinin gelişimsel bağlamda birbirleriyle ilişkili ve birlikte işleyen örüntüler oluşturduğunu göstermektedir. Bu birinci düzey ve ikinci düzey faktör analizi birlikte değerlendirildiğinde, ölçeğin duygu koç-

luğu ile duyguya olumsuz tepkileri temsil eden iki ana eksen üzerinde kuramsal olarak tutarlı ve madde içeriklerine dayalı olarak iyi ayrılmış bir yapı sunduğu görülmektedir.

İç Tutarlılık ve Madde Analizleri

Geliştirilen ölçeğin güvenilirliği Cronbach alfa, McDonald's omega ve madde-toplam korelasyonları temelinde değerlendirilmiştir. Cronbach alfa katsayıları Faktör 1 için .950, Faktör 2 için .978, Faktör 3 için .948 ve Faktör 4 için .890; McDonald omega katsayıları ise sırasıyla .941, .979, .953 ve .884 olarak bulunmuştur. İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen Duyguları Yok Sayma üst boyutu için de güvenilirlik analizi yapılmış ve bu yapının yüksek içsel tutarlılığa sahip olduğu görülmüştür (Cronbach $\alpha = .972$, McDonald $\omega = .971$). Bu bulgular, ölçeğin hem alt boyutlar hem de ikinci düzey üst yapı açısından yüksek düzeyde içsel tutarlılık sergilediğini göstermektedir. Bunlara ek olarak madde-toplam korelasyonları incelenmiş ve tüm maddelerin kendi faktörleriyle anlamlı ve yeterli düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Birinci faktör için madde-toplam madde korelasyonları .542 ile .863 arasında, ikinci faktör için .882 ile .925, üçüncü faktör için .652 ile .858 ve dördüncü faktör için .434 ile .796 arasında değişmektedir. İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen Duyguları Yok Sayma üst boyutu için madde-toplam korelasyonlarının .378 ile .864 arasında değiştiği görülmüştür. Bu bulgular ölçeğin maddelerinin hedeflenen yapıyı istikrarlı biçimde temsil ettiğini göstermekte ve ölçeğin genel güvenilirliğini desteklemektedir.

Yakınsak ve Ölçüt Bağımlı Geçerlik Analizleri

Yakınsak geçerlik, aynı kuramsal yapıyı ölçmesi beklenen maddelerin veya alt boyutların birbiriyle yüksek ve anlamlı ilişkiler göstermesi, yani ortak bir örtük yapıyı temsil ettiklerini istatistiksel olarak kanıtlamasıdır. Bu kavram ortalama açıklanan varyans (AVE) değerleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Faktörlerin AVE değerleri Faktör 1 için .627, Faktör 2 için .836, Faktör 3 için .660 ve Faktör 4 için .495 olarak hesaplanmıştır. İlk üç faktörün AVE değerleri Fornell ve Larcker'ın (1981) belirttiği .50 eşliğinin üzerindedir ve yakınsak geçerliği desteklemektedir. Dördüncü faktörün AVE değeri .50 düzeyinin hemen altında olmakla birlikte Hair ve arkadaşlarının (2019) ifade ettiği üzere AVE'nin sınırda kaldığı durumlarda kompozit güvenilirlik değerinin yüksek olması yakınsak geçerlik için yeterli kabul edilmektedir. Bu kapsamda Faktör 4 için elde edilen kompozit güvenilirlik katsayısı .891 olup yakınsak geçerliği desteklemektedir. Faktör 1, Faktör 2 ve Faktör 3 için kompozit güvenilirlik değerleri ise sırasıyla .948, .979 ve .952 olarak hesaplanmış ve tüm faktörlerin Fornell ve Larcker'ın (1981) önerdiği .60 sınırının üzerinde olduğu görülmüştür.

Ölçüt bağımlı geçerlik, geliştirilen ölçeğin kavramsal olarak ilişkili olması beklenen mevcut bir ölçüm aracıyla tutarlı ilişkiler gösterip göstermediğini incelemek amacıyla değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, yeni geliştirilen ölçek alt boyutlarının YEBÖ alt boyutlarıyla olan korelasyonları incelenmiştir. Sonuçlar, tüm alt boyutlar için kuramsal beklentilerle uyumlu güçlü ve anlamlı ilişki örüntüleri ortaya koymuştur. *Duygusal Koçluk ve Destek* yaklaşımını temsil

eden Faktör 1, YEBÖ'nün tüm olumsuz ebeveynlik alt boyutlarıyla negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler göstermiştir (r değerleri -.695 ile -.175 arasında, $p < .01$). Bu bulgu, duygusal olarak destekleyici ve düzenleyici ebeveynlik davranışlarının YEBÖ'nün kusur buluculuk, duygusal yoksunluk, cezalandırıcı tutum ve duygu bastırma gibi uyumsuz ebeveynlik örüntülerinin karşısı olduğunu gösteren kuramsal çerçeveye uyumludur. Buna karşılık, *Duygusal İbmal* (Faktör 2), *Duygusal Geçersizleştirme ve Suçlayıcı Tutum* (Faktör 3) ile *Duyguların Bastırılması* (Faktör 4) YEBÖ'nün tüm olumsuz ebeveynlik alt boyutlarıyla pozitif ve anlamlı ilişkiler göstermiştir (r değerleri .197 ile .560 arasında, $p < .01$). Son olarak ikinci düzey faktör analizinden elde edilen Duyguları Yok Sayma üst boyutu YEBÖ'nün tüm olumsuz ebeveynlik alt boyutlarıyla negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler göstermiştir (r değerleri .250 ile .582 arasında, $p < .01$). Bu bulgu, bu üç faktörün ve ikinci düzey üst yapının YEBÖ'de tanımlanan duygusal yoksunluk, kusur buluculuk, aşırı izin verme, cezalandırma ve kapalı iletişim gibi uyumsuz ebeveynlik pratikleriyle örtüşen işlevsiz duygu sosyalleştirme biçimlerini yansıttığını göstermektedir. Elde edilen bu ilişki desenleri, ölçeğin alt boyutlarının beklenen yönde ve sistematik biçimde ilişkilenebileceği nedeniyle, yeni geliştirilen ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliğini güçlü biçimde desteklemektedir (bkz. Tablo 3).

Değişkenler Arası Korelasyonlar ve Betimleyici İstatistik

Cinsiyete göre yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucunda, sadece YEBÖ'yü küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik alt boyutunda kadın ve erkek katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur, $t(263) = -2.15$, $p = .032$. Kadın katılımcıların puanları ($Ort. = 1.777$, $SS = 1.07$), erkek katılımcılara kıyasla ($Ort. = 1.476$, $SS = 0.766$) daha yüksektir. Bunun dışında, cinsiyete göre yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları, YEBÖ'nün diğer alt boyutları ile yeni geliştirilen ölçeğin tüm alt boyutları açısından kadın ve erkek katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir. Yaş değişkeni, YEBÖ'nün ve geliştirilen ölçeğin alt boyutlarının büyük bölümüyle anlamlı ilişkiler göstermemiştir. Ancak YEBÖ'nün sömürücü/istismar edici ebeveynlik alt boyutunda zayıf fakat istatistiksel olarak anlamlı bir pozitif ilişki gözlenmiştir ($r = .123$, $p = .045$). Bu sonuç, yaş arttıkça katılımcıların ebeveynlerini daha sömürücü bir tarzda algıladıklarına işaret etmektedir. Benzer şekilde, katılımcıların eğitim düzeyi YEBÖ'nün alt boyutlarının hiçbirisi ile anlamlı ilişkiler göstermemiştir.

Anne eğitim düzeyi ile YEBÖ alt boyutları arasındaki ilişkiler Spearman sıra farkları korelasyonu kullanılarak incelenmiştir. Bulgular, anne eğitim düzeyinin Kötümser/Endişeli Ebeveynlik ile anlamlı ve negatif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir ($\rho = -.190$, $p = .002$). Benzer şekilde, anne eğitim düzeyi Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik ile de zayıf düzeyde negatif yönde ilişkilendirilmiştir ($\rho = -.127$, $p = .038$). Bu bulgular, annesi daha yüksek eğitim düzeyine sahip katılımcıların ebeveynlerini daha az kötümser ve daha az duygularını bastıran bir tarzda algıladıklarını göstermektedir. Baba eğitim düzeyi YEBÖ'nün yalnızca kötümser/endişeli ebeveynlik alt boyutuyla anlam-

Tablo 3. Çalışmadaki Değişkenlerin Ortalamaları ve Korelasyonları

Değişken	Ort.	SS	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1. Yaş	23.717	3.296	1																		
2. Eğitim	4.253	1.122	.567**	1																	
3. Anne Eği.	2.664	1.489	-.136*	-.039	1																
4. Baba Eği.	3.445	1.602	-.045	.000	.635**	1															
5. SES	5.940	1.450	.031	.134*	.223**	.236**	1														
Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ)																					
6. Kuralcı.	2.633	1.220	.015	-.006	-.048	-.014	-.046	1													
7. Küçümse.	1.698	1.012	.085	.019	-.073	.011	-.100	.676**	1												
8. DuyYok.	2.362	0.989	.022	.009	-.049	.037	-.138**	.276**	.544**	1											
9. Sömürü.	1.256	0.623	.082	.051	.005	.037	-.061	.422**	.662**	.305**	1										
10. AşKor.	3.003	1.086	.061	.019	.000	-.045	-.040	.457**	.371**	.029	.232**	1									
11. Kosul.	3.096	1.250	.030	.012	-.070	-.067	.015	.664**	.492**	.205**	.292**	.235**	1								
12. Asİzin.	1.703	0.825	.026	.106	-.024	-.049	-.086	.356**	.537**	.305**	.537**	.283**	.260**	1							
13. Kötü.	2.343	1.355	.079	.051	-.190**	-.163	-.248**	.570**	.614**	.360**	.478**	.447**	.452**	.488**	1						
14. Ceza.	2.238	1.010	.013	.019	.022	.024	-.091	.596**	.719**	.424**	.520**	.312**	.529**	.498**	.551**	1					
15. Kapalı.	2.746	1.170	.075	-.004	-.127	-.101	-.138*	.557**	.409**	.198*	.300**	.358**	.391**	.322**	.442**	.484**	1				
Yetişkinlerde Algılanan Ebeveyn Duygusal Sosyalleşme Stilleri Ölçeği																					
16. DuyKoç.	3.553	0.989	.003	.056	.055	-.022	.210**	-.397**	-.520**	-.695**	-.269**	-.175**	-.251**	-.284**	-.367**	-.438**	-.252**	1			
17. Duyİhm.	1.872	1.059	.029	.041	-.086	-.023	-.144*	.403**	.560**	.476**	.362**	.212**	.299**	.355**	.381**	.450**	.248**	-.625**	1		
18. DuySuç.	2.053	1.050	-.017	-.006	-.053	.033	-.171**	.453**	.547**	.490**	.345**	.197**	.295**	.319**	.404**	.487**	.253**	-.637**	.826**	1	
19. DuyBas.	2.358	0.954	-.004	-.021	-.078	-.045	-.139*	.494**	.493**	.397**	.303**	.291**	.351**	.312**	.421**	.422**	.342**	-.527**	.724**	.746**	1
20. Duyİhm.	2.093	0.940	.003	.012	-.078	-.012	-.163**	.488**	.582**	.497**	.368**	.250**	.340**	.357**	.436**	.494**	.302**	-.652**	.927**	.941**	.886**

Not 1. SES = Sosyo-ekonomik Statü, Eği. = Eğitimi, Kuralcı = Kuralcı/Kalıplı Ebeveynlik, Küçümse = Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik, DuyYok = Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik, Sömürü = Sömürücü/İstismar Edici Ebeveynlik, AşKor = Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik, Koşul = Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik, Asİzin = Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik, Kötü = Kötümser/Endişeli Ebeveynlik, Ceza = Cezalandırıcı Ebeveynlik, Kapalı = Kapalı/Duyularını Bastırıcı Ebeveynlik, DuyKoç = Duygusal Koçluk ve Destek, Duyİhm = Duygusal İhmal, DuySuç = Duygusal Geçersizleştirme ve Suçlayıcı Tutum, DuyBas = Duyguların Bastırılması, Duyİhm: Duyguları İhmal Eden Ebeveynlik.

Not 2. Sosyoekonomik düzey, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi gibi ordinal değişkenlerle yapılan ilişki analizlerinde Spearman sıra farkları korelasyonu kullanılmış; sürekli ölçek puanları arasındaki ilişkiler Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı ile değerlendirilmiştir.

Not 3. * $p < .05$, ** $p < .01$.

lı bir ilişki göstermiştir. Bu ilişki negatif yöndedir ($\rho = -.163, p = .008$). Buna göre, babası daha yüksek eğitim düzeyine sahip katılımcılar ebeveynlerini daha az endişeli veya kötümser bir tutum sergileyen bireyler olarak algılamaktadır. Sosyoekonomik statü (SES), YEBÖ'nün iki alt boyutuyla anlamlı ilişkiler göstermiştir. SES ile kötümser/endişeli ebeveynlik arasında orta düzeye yakın bir negatif ilişki bulunmuştur ($\rho = -.248, p < .001$). Benzer şekilde, ses kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik ile de anlamlı ve negatif yönde ilişkilendirilmiştir ($\rho = -.138, p = .024$). Bu bulgular, daha yüksek SES'e sahip katılımcıların ebeveynlerini daha az kötümser, daha az bastırıcı veya duygularını kapatan bir tarzda algıladıklarını göstermektedir. SES'in *Duygusal İhmal* (F2) ile ilişkisi zayıf negatif yönde bulunmuştur ($\rho = -.144, p = .019$). Benzer şekilde, SES *Duygusal Geçersizleştirme ve Suçlayıcı Tutum* (F3) ile ($\rho = -.171, p = .005$) ve *Duyguların Bastırılması* (F4) ile ($\rho = -.129, p = .024$) anlamlı ve negatif yönde ilişkilidir. Ayrıca toplam olumsuz duygusal sosyalizasyonu da SES negatif yönde ilişkilendirilmiştir ($\rho = -.163, p = .008$). Bu örüntünün tek istisnası, geliştirilen ölçeğin pozitif yönlü tek boyutu olan *Duygusal Koçluk ve Destek* (F1) alt boyutudur. SES ile bu boyut arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur ($\rho = .210, p < .001$). Bu bulgu, daha yüksek SES'e sahip katılımcıların ebeveynlerini daha destekleyici, duyguları düzenleyen ve duygusal olarak koçluk eden bir tarzda algıladıklarını göstermektedir.

Geliştirilen ölçeğin dört alt boyutu birbiriyle kuramsal olarak tutarlı ve güçlü ilişkiler göstermektedir. Ölçeğin tek olumlu boyutu olan *Duygusal Koçluk ve Destek* (F1), işlevsiz duygu sosyalleştirme yönelimlerini temsil eden tüm alt boyutlarla anlamlı ve negatif yönde ilişkilidir. Birinci faktörün *Duygusal İhmal* (F2) ile ilişkisi güçlü ve negatiftir ($r = -.625, p < .001$). Benzer şekilde Faktör 1, *Duygusal Geçersizleştirme ve Suçlayıcı Tutum* (F3) ile de güçlü bir negatif ilişki göstermiştir ($r = -.637, p < .001$). Birinci faktörün *Duyguların Bastırılması* (F4) ile ilişkisi de anlamlı ve orta-yüksek düzeyde negatif bulunmuştur ($r = -.527, p < .001$). Ayrıca bu faktör *Duyguları Yok Sayma* üst boyutu ile negatif yönde ilişkilidir ($r = -.652, p < .001$). Bu örüntü, duygusal koçluk davranışının tüm işlevsiz duygu sosyalizasyon biçimlerinin karşısı olarak işlediğini göstermektedir. Geriye kalan üç işlevsiz boyut ise birbirleriyle güçlü ve pozitif ilişkiler sergilemiştir. *Duygusal İhmal* (F2) ile *Duygusal Geçersizleştirme ve Suçlayıcı Tutum* (F3) arasında çok güçlü bir pozitif ilişki vardır ($r = .826, p < .001$). İkinci faktörün *Duyguların Bastırılması* (F4) ile ilişkisi de güçlüdür ($r = .724, p < .001$). Benzer şekilde, F3 ile F4 arasındaki ilişki yüksek düzeyde pozitif bulunmuştur ($r = .746, p < .001$). Ayrıca işlevsiz alt boyutlar *Duyguları Yok Sayma* üst boyutu ile yüksek düzeyde pozitif yönde ilişkilidir (r değerleri .886 ile .941 arasında, $p < .01$). Bu yapısal örüntü, işlevsiz duygu sosyalizasyon biçimlerinin birbirine yakın kümelerde seyrettiğini ve ortak bir duygusal uzaklık-işlevsizlik yapısını yansıttığını göstermektedir. Genel olarak, alt boyutlar arasındaki korelasyonlar ölçeğin kuramsal yapısını güçlü biçimde desteklemektedir. Bir başka ifadeyle, duygusal koçluk yapıcı ve düzenleyici bir ebeveynlik yönelimi olarak işlevsiz duygu sosyalizasyon biçimlerinden net biçimde ayrışmakta, işlevsiz üç boyut ise birbirleriyle güçlü ilişkiler göstermektedir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada, meta-duygu felsefesi altında yer alan duygu koçluğu ve duyguyu yok sayan ebeveynlik yaklaşımlarını yetişkin örnekleminde retrospektif olarak değerlendirmek amacıyla geliştirilen ölçeğin psikometrik özelliklerini ortaya koyulmuştur. Açımlayıcı faktör analizi maddelerin kuramsal temalarla uyumlu biçimde gruplanarak dört boyutlu bir yapının sağlam biçimde ayrıştığını göstermiştir (H1) ve doğrulayıcı faktör analizi bu yapının bağımsız örnekleminde kabul edilebilir uyum değerleri sergileyerek doğrulandığını ortaya koymuştur (H2). Tüm alt boyutlarda Cronbach alfa ve McDonald omega katsayılarının .70'in üzerinde olması güvenilirlik hipotezini desteklemiştir (H3). Yakınsak geçerlik bulguları AVE ve kompozit güvenilirlik değerlerinin önerilen eşikleri karşılamasıyla doğrulanmıştır (H4). Ölçüt bağıntılı geçerlik analizleri ise duygu koçluğu boyutunun YEBÖ'nün olumsuz alt boyutlarıyla negatif, işlevsiz duygu sosyalizasyonu boyutlarının ise aynı alt boyutlarla pozitif ilişkiler göstermesiyle kuramsal beklentileri güçlü biçimde desteklemiştir (H5). Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçek dört faktörlü yapısını korumuş ve toplam madde sayısı 40 olarak belirlenmiştir (bkz. Ek 1). Ölçekten alınan yüksek puanlar, ilgili alt boyutun temsil ettiği ebeveynlik yaklaşımının daha yoğun algılandığını göstermektedir. Buna göre *Duygusal Koçluk ve Destek* boyutunda yüksek puan almanın çocukluk döneminde daha kabul edici ve düzenleyici bir duygusal yaklaşımın algılandığını, *Duygusal İhmal*, *Duygusal Geçersizleştirme ve Suçlayıcı Tutum ile Duyguların Bastırılması* boyutlarında ve bütün bu alt faktörlerin birleştiği *Duyguları Yok Sayma* üst boyutunda yüksek puan almanın ise işlevsiz veya olumsuz duygu sosyalizasyonunun daha yoğun deneyimlendiğini ifade etmektedir.

Birinci düzey doğrulayıcı faktör analizinde, özellikle işlevsiz duygu sosyalizasyonunu temsil eden alt boyutlar arasında gözlenen yüksek ilişkiler doğrultusunda test edilen ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi, bu boyutların ortak bir üst yapı altında ele alınabildiğini ve model uyumunun birinci düzey yapıya kıyasla korunabildiğini göstermiştir. Psikometrik literatürde, kavramsal olarak ilişkili alt boyutların yüksek birlikte varyans göstermesi durumunda ikinci düzey modellerin uygun bir yaklaşım olarak önerildiği (Brown, 2015; Kline, 2016) ve duygu sosyalizasyonu alanında ihmal edici ve bastırıcı ebeveyn tepkilerinin sıklıkla bir arada görülebildiği belirtilmektedir (Morris ve ark., 2007). Nitekim, çocuklara yönelik işlevsiz ebeveynlik davranışlarını inceleyen geniş çaplı çalışmalar da farklı olumsuz ebeveyn tutumlarının (örn., duygusal istismar ve ihmal) nadiren tek başına görüldüğünü, bu boyutların sıklıkla yüksek komorbidite sergilediğini doğrulamaktadır (Debowska ve ark., 2017; Stoltenborgh ve ark., 2015). Özellikle psikolojik/duygusal istismar ve ihmal örüntüleri arasında güçlü korelasyonlar bulunduğu ve bu işlevsiz tutumların birbirini bağlayan ortak bir bağ görevi gördüğü alan yazında sıklıkla vurgulanmaktadır (Çapar-Taşkesen ve ark., 2023). Bu doğrultuda, mevcut ölçeğin her bir alt boyutu ayrı ayrı puanlanabildiği gibi, ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizleri temel alınarak olumlu ve olumsuz duygu sosyalizasyonu stratejilerini temsil eden üst düzey puanlar

üzerinden de kullanılabilmesi tavsiye edilmektedir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Bu bütünsel örüntü, ölçeğin kuramsal çerçeveye tutarlı, psikometrik açıdan güçlü ve hem yapıcı hem de işlevsiz ebeveynlik tepkilerini ayırt edebilen bir değerlendirme aracı sunduğunu göstermektedir.

Açımlayıcı faktör analizi bulguları, maddelerin kuramsal çerçevede öngörülen duygu koçluğu ve duyguya olumsuz tepki temaları etrafında tutarlı biçimde gruplanmasıyla, ölçeğin kavramsal yapısını açık biçimde desteklemiştir. Bu sonuç, duygusal sosyalleşme literatürünün ebeveyn tepkilerinin içeriksel olarak ayrıştığına ilişkin bulgularıyla uyumludur (Gottman ve ark., 1997; Morris ve ark., 2007). Maddelerin yüksek ve temiz faktör yükleri sergilemesi, içerik tutarlılığını güçlendirmiş ve ortaya çıkan faktörlerin anlamlı biçimde ayrıştığını göstermiştir. Bağımsız örneklem üzerinde yürütülen doğrulayıcı faktör analizi de modelin kabul edilen uyum eşiklerini karşılamasıyla bu yapıyı doğrulamıştır. Model iyileştirme sürecinde yalnızca kuramsal olarak gerekçelendirilebilen durumlarda hata kovaryansı eklenmesi ve gereksiz tekrara yol açan maddelerin çıkarılmasına öncelik verilmesi, yapısal eşitlik modelleme literatüründeki temel ilkelere uygun bir yaklaşım sergilemiştir. Özellikle Kline'in (2016) ve Hermida'nın (2015) vurguladığı gibi teorik gerekçe olmaksızın hata kovaryansı eklemek modelin doğrulayıcı niteliğini zayıflatabileceğinden, bu çalışmada uygulanan temkinli modifikasyon stratejisi modelin geçerliliğini destekleyen yöntemsel bir güç olarak değerlendirilebilir. Ölçeğin güvenilirlik analizlerinde tüm alt boyutların Cronbach alfa ve McDonald omega değerlerinin kabul edilen sınırların üzerinde olması (McDonald, 1999; Nunnally ve Bernstein, 1994), hem ölçekteki maddelerin ortak bir yapıyı tutarlı biçimde temsil ettiğini hem de ölçeğin yetişkin retrospektif raporları temel alan çalışmalarda güvenilir biçimde kullanılabilmesini göstermektedir. Bu örüntü, ölçeğin hem keşfedici hem doğrulayıcı analizlerde sağlam bir faktör yapısı sunması hem de yüksek içsel tutarlılık değerleri üretmesi nedeniyle psikometrik açıdan güçlü bir araç oluşturduğunu göstermektedir.

Geçerlik bulguları, ölçeğin kuramsal çerçeveye uyumlu biçimde işlediğini göstermektedir. Yakınsak geçerlik analizlerinde AVE ve kompozit güvenilirlik (CR) değerlerinin kabul edilen eşikleri karşılaması, her bir faktörün kendi maddelerini yeterli düzeyde temsil ettiğine işaret etmektedir. Ayrıca alt boyutlar arasındaki ilişki örüntüsü de yapı geçerliğini desteklemektedir. Duygusal Koçluk alt boyutunun diğer üç olumsuz duygu sosyalleşme boyutuyla negatif ilişkiler göstermesi, bu boyutun yapıcı ve ayırt edici bir ebeveynlik yaklaşımını temsil ettiğini ortaya koymaktadır. Buna karşılık, Duygusal İhmal, Duygusal Geçersizleştirme ve Duyguların Bastırılması boyutlarının birbirleriyle pozitif ilişkiler sergilemesi, bu yapıların işlevsiz duygu sosyalleşmesinin ilişkili bileşenleri olduğunu göstermektedir.

Ölçüt bağımlı geçerlik bulguları da duygusal koçluğun YEBÖ'nün olumsuz şema alanlarıyla negatif ilişkiler göstermesiyle literatürle tutarlı bir örüntü sunmaktadır. YEBÖ, erken dönem uyumsuz şemaların oluşumunda ebeveynlik örüntülerinin rolünü açıklamak üzere geliştirilmiş ve özellikle eleştirel, cezalandırıcı, aşırı koruyucu ya da duygusal olarak yoksun bırakıcı ebeveynlik biçimlerine

odaklanmıştır (Young, 1994; Young ve ark., 2003). Mevcut çalışmada elde edilen duygu koçluğu ve duyguyu yok sayma boyutları, şema kuramında tanımlanan destekleyici ve engelleyici ebeveynlik örüntüleriyle kavramsal olarak paralellik göstermektedir. Özellikle duyguyu küçümseyen, bastırma ya da geçersizleştiren ebeveyn tepkileri, Young'ın tanımladığı duygusal yoksunluk ve cezalandırıcı ebeveyn örüntüleriyle örtüşmektedir.

Kuramsal çerçeveye tutarlı olarak, hem uzunlamasına hem kesitsel araştırmalar, ebeveyn duyarlılığı ve duygusal destek düzeyinin daha düşük düzeyde erken dönem uyumsuz şemalarla ilişkili olduğunu göstermektedir (Calvete, 2014; McCarthy ve Lumley, 2012; Young ve ark., 2003). Bu kuramsal çerçeveyi destekleyen güncel klinik bulgular da ebeveynlik biçimlerinin özellikle kopukluk ve reddedilme ile zedelenmiş özerklik şema alanları üzerindeki etkisini doğrulamaktadır. Fin ergen araştırma grubu üzerinde yapılan bir çalışmada, ebeveynin sevgisiz ve baskıcı tutumu olarak tanımlanan düşük duygusal bakım ve yüksek kontrol örüntüsünün, kopukluk ve reddedilme şema alanıyla anlamlı biçimde ilişkili olduğu gösterilmiştir. Özellikle anneden algılanan düşük duygusal bakım ve yüksek kontrol, ergenin temel duygusal ihtiyaçlarının karşılanmadığına ilişkin inançlarını güçlendirmekte ve şematik kırılma artırmaktadır (Saarijärvi ve ark., 2024). Ayrıca ihmal, geçersizleştirme ve bastırma gibi işlevsiz duygusal sosyalleşme biçimlerinin young şema modelinde tanımlanan kopukluk ve reddedilme ile zedelenmiş özerklik gibi olumsuz şema alanlarıyla yüksek düzeyde pozitif ilişkiler sergilemesi, duygusal yoksunluk ve reddedilme temelli ebeveynliğin bilişsel düzeyde daha yüksek kırılma yaratmasına ilişkin gelişimsel yaklaşımla uyumludur (Calvete, 2014). Bu örüntü aynı zamanda şema kuramının, temel duygusal ihtiyaçların sistematik biçimde karşılanmamasının uyumsuz şemaların temel kaynağı olduğu yönündeki varsayımını da desteklemektedir (Young ve ark. 2003).

Bununla birlikte mevcut ölçek, yalnızca patolojik ya da şema temelli ebeveynlik örüntülerini değil, meta-duygu felsefesi bağlamında ebeveynlerin çocuğun duygusal deneyimine yönelik düzenleyici ve öğretici yaklaşımlarını da kapsamaktadır. Bu yönüyle ölçek, YEBÖ'den farklı olarak ebeveynliğin duygu sosyalleşme boyutunu süreç odaklı ve işlevsel bir perspektiften ele almakta ve duygusal düzenleme yeterlilikleriyle ilişkili daha özgül bir açıklama alanı sunmaktadır. Dolayısıyla iki ölçme aracı arasındaki benzerlikler erken dönem ebeveynlik yaşantılarının yetişkinlikteki psikososyal işleyiş üzerindeki etkisini desteklerken, ayrılan noktalar duygu düzenleme ve duygusal yeterlilik süreçlerine özgül kuramsal katkılar sağlamaktadır.

Demografik değişkenlere ilişkin analizler, çalışmanın temel hipotezleri kapsamında olmamakla birlikte, ölçeğin bağlamsal işleyişini betimlemek amacıyla keşfedici düzeyde yürütülmüştür. Cinsiyete ilişkin bulgular, ebeveynlik algılarının büyük ölçüde cinsiyetten bağımsız olduğunu göstermektedir. Bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre yalnızca YEBÖ'nün küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik alt boyutunda anlamlı bir fark saptanmış, kadın katılımcıların daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Türkiye'de yapılan bazı çalışmalar, kız çocuklarının hem annelerinden hem de babalarından özgürlüklerinin erkek çocuk-

lara kıyasla daha fazla kısıtlandığını algıladıklarını göstermektedir (Öngen, 2004). Bu durum, kız çocuklarının daha yoğun ebeveyn kontrolüne maruz kalabileceğine işaret etmektedir. Daha yüksek kontrol düzeyinin, davranışlara yönelik daha sık geri bildirim ve değerlendirme içermesi olasıdır. Bu bağlamda mevcut çalışmada kadın katılımcıların küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik boyutunda daha yüksek puan almış olması, cinsiyete dayalı sosyalizasyon süreçleriyle ilişkili olabilir. Bunun dışında, gerek YEBÖ'nün diğer alt boyutlarında gerekse bu çalışmada geliştirilen ölçeğin alt boyutlarında cinsiyete bağlı anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Bu örüntü, retrospektif ebeveynlik değerlendirmelerinde cinsiyetin genel olarak belirleyici bir değişken olmadığına işaret eden önceki bulgularla uyumludur (Conte ve ark., 1996). Ayrıca yaş ile sömürücü/istismar edici ebeveynlik boyutu arasındaki çok zayıf pozitif ilişki, bireylerin ilerleyen yaşla birlikte geçmiş ebeveynlik deneyimlerini daha eleştirel biçimde yeniden değerlendirebildiğini düşündürmektedir; bu durum ergenlikteki aile değerlendirmeleri ile yetişkinlikteki geriye dönük algılar arasında düşük uyum olduğunu gösteren boylamsal bulgularla da örtüşmektedir (Offer ve ark., 2000).

Eğitim düzeyine ilişkin bulgular, retrospektif ebeveynlik araştırmalarında sık rapor edilen bir örüntüyü yeniden üretmektedir. Kendler ve arkadaşları (1997), ebeveyn eğitim düzeyinin daha düşük otoriterlik ve aşırı koruyuculukla, bazı boyutlarda ise daha yüksek sıcaklıkla ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu nedenle ebeveyn eğitim düzeyi arttıkça daha olumlu ebeveynlik algılarının bildirilmesi mevcut literatürle tutarlıdır. SES bulguları da benzer biçimde alan yazınla uyumludur. Erken çocukluk dönemine odaklanan çalışmalar, ebeveyn duyarlılığı ve birlikte duygu düzenlemenin çocukların duygusal gelişiminde temel rol oynadığını, çevresel yük arttıkça bu süreçlerin zayıfladığını göstermektedir (Price ve Kiel, 2025). Bu çerçevede yüksek SES düzeyinin daha fazla duyarlılık, daha az cezalandırıcı tutum ve daha fazla duygu koçluğu ile ilişkili olması beklenen bir bulgudur. Çalışmada yüksek SES'in YEBÖ'deki endişeli, bastırıcı ve reddedici ebeveynlik algılarıyla negatif; duygu koçluğu ile pozitif ilişkileneceği bu kuramsal örüntüyle örtüşmektedir. Genel olarak sonuçlar, duygu sosyalizasyonunun yalnızca demografik değişkenlerden değil, ebeveynlerin sahip olduğu kaynaklar, stres düzeyi ve kültürel normlardan etkilendiğini göstermektedir.

Geliştirilen ölçek, Türkiye bağlamında duygu sosyalizasyonu süreçlerini yetişkinlerin retrospektif algıları üzerinden bütüncül biçimde değerlendiren ilk kapsamlı ölçme araçlarından biri olarak önemli bir kuramsal ve uygulamalı katkı sunmaktadır. Ölçeğin meta-duygu felsefesine dayanan yapısı, ebeveynlerin çocuklarının duygusal deneyimlerine verdikleri tepkileri, özellikle duygu koçluğu bağlamında, gelişimsel olarak anlamlı bir çerçevede ele almaktadır (Gottman ve ark., 1996). Duygu koçluğunun çocukların duygu düzenleme becerilerinin gelişiminde merkezi bir rol oynadığı ve bu süreçlerin uzun vadede bireyin duygusal işleyişi ve psikososyal uyumu ile ilişkili olduğu literatürde açık biçimde ortaya konmuştur (Eisenberg ve ark., 1998). Bu doğrultuda geliştirilen ölçek, ebeveyn duygu sosyalizasyonu örüntülerinin yetişkinlikteki yansımalarını incelemek için yeni bir araştırma zemini sunmaktadır. Ölçek aynı zamanda klinik, aile ve gelişim psikolojisi uygulamalarında

riskli ebeveynlik örüntülerinin tanımlanması, erken dönem duygusal çevreye ilişkin klinik formülasyonların güçlendirilmesi ve müdahale planlarının ebeveynlik temelli temalar doğrultusunda zenginleştirilmesi açısından da işlevsel bir araç niteliği taşımaktadır. Bu yönleriyle ölçek, yalnızca bir ölçme ihtiyacını karşılamakla kalmamakta; duygu koçluğu ve duygu düzenleme literatürüne kuramsal ve uygulamalı düzeyde özgün bir katkı sunmaktadır.

Yöntemsel açıdan değerlendirildiğinde çalışma güçlü bir psikometrik tasarıma sahiptir. Büyük ve iki bağımsız örneklem kullanılması, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerinin ardışık ve bütünlük biçimde yürütülmesi ve modifikasyonlara ilişkin temkinli yaklaşım, elde edilen faktör yapısının güvenilirliğini artırmıştır. Retrospektif raporlamanın ebeveyn öz-bildirimlerinde görülen sosyal istenirlik ve savunmacılık eğilimlerini kısmen dengelemesi de çalışmanın bir diğer yöntembilimsel avantajıdır. Bununla birlikte retrospektif değerlendirmelerin bilişsel yanlılık riski ve belleğe dayalı hatırlamanın sınırlılıkları göz önünde bulundurulmalıdır. Ölçeğin farklı kültürel bağlamlarda, klinik araştırma gruplarına ve ebeveyn-çocuk çiftlerinde test edilmesi, geçerlik kanıtlarını güçlendirecek önemli bir sonraki adım olarak düşünülebilir. Ayrıca madde işlevi farkı (Differential Item Functioning) analizlerinin yapılması, ölçeğin cinsiyet, SES veya yaş gibi gruplar arasında ölçme değişmezliği gösterip göstermediğini değerlendirmek açısından değerli olacaktır.

Son olarak, ölçek geliştirme sürecinde madde yazımı ve kapsam geçerliği değerlendirmesi yalnızca tek bir uzman görüşü ile yürütülmüştür. Her ne kadar uzman değerlendirmesi belirli kuramsal ve içeriksel kriterler doğrultusunda gerçekleştirilmiş olsa da farklı uzmanların katılımıyla yürütülecek daha sistematik bir kapsam geçerliği çalışması, maddelerin temsil gücünü ve içerik kapsamını daha da güçlendirebilir. Gelecek çalışmalarda, çoklu uzman görüşlerine dayalı kapsam geçerliği indekslerinin hesaplanması ve maddelerin farklı uzman grupları tarafından değerlendirilmesi önerilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, ebeveynlerin çocukluk döneminde duygulara verdikleri tepkilerin yetişkinlikteki algılarını değerlendirmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı sunduğunu göstermektedir. Ölçeğin, meta-duygu felsefesi temelli yapısı sayesinde hem destekleyici hem de işlevsiz duygu sosyalizasyonu örüntülerini ayırt edebildiği görülmektedir. Gelecek çalışmalarda ölçeğin klinik araştırma grupları üzerinde test edilmesi, duygu düzenleme güçlükleri, depresyon ve anksiyete belirtileri gibi klinik değişkenlerle ilişkilerinin incelenmesi önerilmektedir. Ayrıca boylamsal tasarımlar yoluyla ebeveyn duygu sosyalizasyonu deneyimlerinin yetişkin ruh sağlığı üzerindeki uzun vadeli etkilerinin değerlendirilmesi önemlidir. Geliştirilen ölçeğin klinik değerlendirme ve araştırma süreçlerinde erken dönem duygusal deneyimlerin daha sistematik biçimde ele alınmasına katkı sağlayabileceği ve klinik formülasyonların zenginleştirilmesinde tamamlayıcı bir araç olarak kullanılabilirliği önerilmektedir.

BEYANLAR

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Etik Komitesi tarafından (Karar No: 21.01.2025/147321) onaylanmıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazarlar, herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemektedir.

Onam Formu: Çalışmaya katılan tüm bireylerden bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Proje/Ödenek Bilgisi: Araştırma için herhangi bir destek alınmamıştır.

Data Paylaşımı/Uygunluğu: Etik kurul onayı ve katılımcı gizliliği nedeniyle veri seti açık erişime uygun değildir. Veriler yalnızca araştırma ekibi tarafından kullanılmaktadır.

Yazar(lar)ın Katkısı: [HI] çalışmanın kavramsallaştırılması, araştırma tasarımı, ölçek geliştirme süreci, veri analizi ve makalenin yazımından sorumludur. [ZCK], [MT], [BY], [ZK] ve [AA] literatür taraması, veri toplama ve veri düzenleme süreçlerine katkı sağlamıştır. Tüm yazarlar makalenin son halini gözden geçirmiş ve onaylamıştır.

Yapay Zekâ Kullanımı: Bu çalışmanın araştırma tasarımı, veri toplama, veri analizi ve sonuçların yorumlanması aşamalarında yapay zekâ tabanlı araçlar kullanılmamıştır. Makalenin bilimsel içeriği, analizleri ve yorumları yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

KAYNAKLAR

- Adler, N. E., Epel, E. S., Castellazzo, G. ve Ickovics, J. R. (2000). Relationship of subjective and objective social status with psychological and physiological functioning: Preliminary data in healthy, White women. *Health Psychology, 19*(6), 586–592. [CrossRef]
- Brown, T. A. (2015). *Confirmatory factor analysis for applied research* (2nd ed.). Guilford Press.
- Calvete, E. (2014). Emotional abuse as a predictor of early maladaptive schemas in adolescents: Contributions to depressive and social anxiety symptoms. *Child Abuse & Neglect, 38*(4), 735–746. [CrossRef]
- Cesur, E. ve Yurdakul, Y. (2024). Davranış sorunlarını yordamada ebeveyn-çocuk ilişkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 44*(2), 1515–1544. [CrossRef]
- Chen, X. (2023). A review on the influence of parental meta-emotional philosophy on preschool children's emotion regulation. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences, 22*, 632–639. [CrossRef]
- Conte, H. R., Plutchik, R., Karasu, T. B. ve Jerrett, I. (1996). Gender differences in recalled parental childrearing behaviors. *Comprehensive Psychiatry, 37*(3), 161–169. [CrossRef]
- Çapar-Taşkesen, T., Kahya, Y., Işık, H. ve Erşahin, Z. (2023). Turkish adaptation study of the computer assisted maltreatment inventory (CAMI) and its relation to psychological symptoms. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma, 32*(3), 467–486. [CrossRef]
- Dadds, M. R., Maujean, A. ve Fraser, J. A. (2003). Parenting and conduct problems in children: Australian data and psychometric properties of the Alabama Parenting Questionnaire. *Australian Psychologist, 38*(3), 238–241. [CrossRef]
- Debowska, A., Willmott, D., Boduszek, D. ve Jones, A. D. (2017). What do we know about child abuse and neglect patterns of co-occurrence? A systematic review of profiling studies and recommendations for future research. *Child Abuse & Neglect, 70*, 100–111. [CrossRef]
- Dedeler, M., Akün, E. ve Batıgün, A. D. (2017). Yetişkin ebeveyn kabul-red ölçeği-kısa form'un uyarılama çalışması. *Düşünen Adam, 30*(3), 181–193. [CrossRef]
- Dirik, G., Yorulmaz, O. ve Karancı, A. N. (2015). Çocukluk dönemi ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi: Kısaltılmış algılanan ebeveyn tutumları-çocuk formu. *Türk Psikiyatri Dergisi, 26*(2), 123–130.
- Eilert, D. W. ve Buchheim, A. (2023). Attachment-related differences in emotion regulation in adults: A systematic review on attachment representations. *Brain Sciences, 13*(6), 884. [CrossRef]
- Eisenberg, N. (2000). Emotion, Regulation, and Moral Development. *Annual Review of Psychology, 51*(1), 665–697. [CrossRef]
- Eisenberg, N., Cumberland, A. ve Spinrad, T. L. (1998). Parental socialization of emotion. *Psychological Inquiry, 9*(4), 241–273.
- Fornell, C. ve Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research, 18*(1), 39–50. [CrossRef]
- Frick, P. J. (1991). *The Alabama Parenting Questionnaire*. Unpublished rating scale, University of Alabama.
- Gottman, J. M., Katz, L. F. ve Hooven, C. (1996). Parental meta-emotion philosophy and the emotional life of families: Theoretical models and preliminary data. *Journal of Family Psychology, 10*(3), 243–268. [CrossRef]
- Gottman, J. M. ve DeClaire, J. (1997). *Raising an Emotionally Intelligent Child: The Heart of Parenting*. New York: Simon & Schuster.
- Gottman, J. M., Katz, L. F. ve Hooven, C. (1997). *Meta-emotion: How families communicate emotionally*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Gus, L., Rose, J., ve Gilbert, L. (2015). Emotion Coaching: A universal strategy for supporting and promoting sustainable emotional and behavioral well-being. *Educational and Child Psychology, 32*(1), 31–41. [CrossRef]
- Gülgez, Ö. ve Gündüz, B. (2019). Çocuklarda duygu düzenlemenin ölçülmesi: Ölçek uyarılama ve geliştirme çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (52)*, 491–518.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. ve Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis* (1. baskı). Cengage Learning
- Hakim-Larson, J., Parker, A., Lee, C., Goodwin, J. ve Voelker, S. (2006). Measuring parental meta-emotion: Psychometric properties of the emotion-related parenting styles self-test. *Early Education and Development, 17*(2), 229–251. [CrossRef]
- Halberstadt, A. G., Dunsmore, J. C., Bryant Jr, A., Parker, A. E., Beale, K. S. ve Thompson, J. A. (2013). Development and validation of the parents' beliefs about children's emotions questionnaire. *Psychological Assessment, 25*(4), 1195. [CrossRef]
- Hermida, R. (2015). The problem of allowing correlated errors in structural equation modeling: Concerns and considerations. *Computational Methods in Social Sciences, 3*(1), 5–17.
- Hu, L. T. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal, 6*(1), 1–55. [CrossRef]
- Kaya-Bican, E. ve Sarıtaş-Atalar, D. (2017). Ana babaların duygu sosyalleştirme uygulamaları ve erken çocukluk döneminde duygusal ve sosyal gelişim. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 57*(2), 1365–1388. [CrossRef]
- Kendler, K. S., Sham, P. C., ve MacLean, C. J. (1997). The determinants of parenting: an epidemiological, multi-informant, retrospective study. *Psychological Medicine, 27*(3), 549–563. [CrossRef]
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling (4th ed.)*. The Guilford Press.
- Kuru, N., Kesen, N. ve Kesmez, Ş. (2021). Duygu koçluğu ileti-

- şim eğitiminin okul öncesi öğretmenlerinin ve annelerin yaşamlarına etkisi: Bir deneyim paylaşımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 1083–1124. [CrossRef]
- Lunkenheimer, E. S., Shields, A. M. ve Cortina, K. S. (2007). Parental emotion coaching and dismissing in family interaction. *Social Development*, 16(2), 232–248. [CrossRef]
- Marcus, A. K. (2024). Understanding the impact of parent-child relationships on emotion regulation: A comprehensive review. *Newport International Journal of Current Issues in Arts And Management*, 4(1), 25–31. [CrossRef]
- McCarthy, M. C. ve Lumley, M. N. (2012). Sources of emotional maltreatment and the differential development of unconditional and conditional schemas. *Cognitive Behaviour Therapy*, 41(4), 288–297. [CrossRef]
- McDonald, R. P. (1999). *Test theory: A unified treatment*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Morris, A. S., Criss, M. M., Silk, J. S. ve Houlberg, B. J. (2017). The impact of parenting on emotion regulation during childhood and adolescence. *Child Development Perspectives*, 11(4), 233–238. [CrossRef]
- Morris, A. S., Criss, M. M., Silk, J. S., ve Houlberg, B. J. (2017). Çocukluk ve ergenlik döneminde ebeveynliğin duygu düzenleme üzerindeki etkisi. *Çocuk Gelişimi Perspektifleri*, 11(4), 233–238. [CrossRef]
- Morsbach, S. K., ve Prinz, R. J. (2006). Understanding and improving the validity of self-report of parenting. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 9(1), 1–21. [CrossRef]
- Nunnally, J. C. ve Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory (3rd ed.)*. McGraw-Hill.
- Offer, D., Kaiz, M., Howard, K. I. ve Bennett, E. S. (2000). The altering of reported experiences. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 39, 735–742. [CrossRef]
- Öngen, D. (2004). Özerklik kazanma sürecinde ergen-anne ile ergen-baba ilişkileri arasındaki farklılıklar. *Education and Science*, 29(131), 3–13.
- Paterson, A. D., Babb, K. A., Camodeca, A., Goodwin, J., Hakim-Larson, J., Voelker, S. ve Gragg, M. (2012). Emotion-Related Parenting Styles (ERPS): A short form for measuring parental meta-emotion philosophy. *Early Education and Development*, 23(4), 583–602. [CrossRef]
- Price, N. N. ve Kiel, E. J. (2025). Maternal emotion socialization trajectories in an early-childhood, predominantly White sample. *Developmental Psychology*, 61(4), 649–664. [CrossRef]
- Rahman, U., Riza, W. L. ve Ramadan, R. (2023). The Contribution of Parental Attachment to Adolescent Moral Intelligence. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 566–573. [CrossRef]
- Robinson, C. C., Mandlco, B., Olsen, S. F. ve Hart, C. H. (2001). The Parenting Styles and Dimensions Questionnaire (PSDQ). In B. F. Perlmutter, J. Touliatos, & G. W. Holden (Eds.), *Handbook of family measurement techniques (Vol. 3, pp. 319–321)*. Sage.
- Saarijärvi, P., Salmivalli, C., Helmi, S. ve Karukivi, M. (2024). Early maladaptive schemas and their associations with perceived parental bonding among adolescents entering specialized health care. *International Journal of Cognitive Therapy*, 17(3), 411–428. [CrossRef]
- Shields, A. ve Cicchetti, D. (1997). Emotion regulation among school-age children: The development and validation of a new criterion Q-sort scale. *Developmental Psychology*, 33(6), 906–916. [CrossRef]
- Smetana, J. G. (1999). The role of parents in moral development: A social domain analysis. *Journal of Moral Education*, 28(3), 311–321. [CrossRef]
- Soygüt, G., Çakır, Z. ve Karaosmaoğlu, A., (2008). Ebeveynlik biçimlerinin değerlendirilmesi: Young Ebeveynlik Ölçeği'nin psikometrik özelliklerine ilişkin bir inceleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 17–30.
- Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M. J., Alink, L. R. A. ve van IJzendoorn, M. H. (2015). The prevalence of child maltreatment across the globe: Review of a series of meta-analyses. *Child Abuse Review*, 24(1), 37–50. [CrossRef]
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2019). *Using multivariate statistics (7th ed.)*. New York, NY: Pearson.
- Worthington, R. L. ve Whittaker, T. A. (2006). Scale development research: A content analysis and recommendations for best practices. *The Counseling Psychologist*, 34(6), 806–838. [CrossRef]
- Young, J. E. (1994). *Young Parenting Inventory [Unpublished manuscript]*. Schema Therapy Institute. <https://www.schema-therapy.com/id205.htm>
- Young, J. E., Klosko, J. S. ve Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. Guilford Press.

EKLER

EK 1

Yetişkinlerde Algılanan Ebeveyn Duygusal Sosyalleşme Stilleri Ölçeği Yönergesi ve Maddeleri

Yönerge: Lütfen aşağıdaki her bir ifadeyi dikkatlice okuyunuz. Çocukluğunuzda sizinle EN ÇOK İLGİLENEREN ebeveyninizin/akrabanızın size nasıl davrandığını düşününüz. Değerlendirme yaparken aşağıdaki derecelendirmeyi göz önünde bulundurunuz.

1. Hiç Katılmıyorum
2. Katılmıyorum
3. Kararsızım
4. Kısmen Katılıyorum
5. Tamamen Katılıyorum

1 ve 5 arasından size en çok uyan seçeneği işaretleyiniz. Soruların doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Bu sebeple samimi cevaplar vermeniz önemlidir.

Faktör 1 (Duygusal Koçluk ve Destek, 12 Madde)

1. Duygusal olarak kötü hissettiğimde ebeveynim duygumu tanımlamak için yanımda bulunurdu, bunu bir fırsat olarak değerlendirirdi.
2. Ebeveynim duygusal problemler yaşadığımda olası çözüm yolları hakkında düşünmemi sağlardı.
3. Ebeveynim duygusal olarak zorlandığımda empati kurardı.
4. Duygusal olarak sıkıntıya düştüğümde ebeveynim bana iyi gelecek tavsiyelerde bulunurdu.
5. Ebeveynim sadece benim değil, kendi duygularının da farkında olurdu.
6. Ebeveynim hissettiğim duyguların normal olduğunu söylerdi.
7. Duygusal olarak sıkıntılı hissettiğimde ebeveynim yardımcı olamasa bile benim yanımda olmak isterdi.
8. Ebeveynim benim duygularımın farkındaydı.
9. Ebeveynim olumsuz duygularımı fark etmekte daha hızlıydı.
10. Ebeveynim olumlu duygularımı fark etmekte daha hızlıydı.
11. Ebeveynim duygularıma karşı yargılayıcı değildi.
12. Duygusal olarak sıkıntıya düştüğümde ebeveynim bana yardımcı olmak için yanımda olurdu.

Faktör 2 (Duygusal İhmal, 9 madde)

13. Bir problemim olduğunda ebeveynim beni desteklemekten kaçınırdı.
14. Mutlu olduğumda bile ebeveynim bu duygumu paylaşmazdı.
15. Ağladığımda ebeveynim beni umursamazdı.
16. Ebeveynim duygusal olarak zorlandığım zamanlarda bana yakın durmazdı.
17. Üzüldüğümde ebeveynim beni sakinleştirmek için bir şey yapmazdı.
18. Kendimi kötü hissettiğimde ebeveynim beni avutmazdı.
19. Ebeveynim benim duygularımı önemsemezdi.
20. Canım sıkın olduğunda ebeveynim bana destek olmak yerine uzaklaşırdı.
21. Korktuğumda ebeveynim korkularımı anlamaya çalışmazdı.

Faktör 3 (Duygusal Geçersizleştirme ve Suçlayıcı Tutum, 10 madde)

22. Ebeveynim, duygularım hakkında konuştuğumda benimle alay ederdi.
23. Ebeveynim, korktuğumu söylediğimde beni önemsemezdi.
24. Ebeveynim, sinirlendiğimde duygularımı hafife alırdı.
25. Ebeveynim, üzgün olduğumu söylediğimde beni eleştirirdi.
26. Ebeveynim, üzüldüğüm şeyin gereksiz olduğunu düşünürdü.
27. Ebeveynim duygularımı abartarak yaşadığımı düşünürdü.
28. Ebeveynim, duygusal ihtiyaçlarımı fark etmezdi.
29. Ebeveynim, korktuğumu anlattığımda bu duygum için beni suçlardı.
30. Ebeveynim, üzgün olduğumda bana zayıf olduğumu hissettirirdi.
31. Ebeveynim, duygularımı açıkça ifade ettiğimde beni cezalandırırdı.

Faktör 4 (Duyguların Bastırılması, 9 madde)

32. Çocukken sinirlendiğimde ebeveynim bunun saygısızlık olduğunu söylerdi.
33. Üzülüp ağladığımda ebeveynim beni susturmaya çalışır ve gereksiz yere ağladığımı söylerdi.
34. Büyük birisi sınırimi ihlal ettiğinde sinirlendiğimde ebeveynim bunun saygısızlık olduğunu söyleyerek beni durdurmaya çalışırdı.
35. Ben sinirlendiğimde ebeveynim böyle hissetmemem gerektiğini söylerdi.
36. Ağladığımda ebeveynim susmam için sabırsızlanırdı.
37. Çocukken ağladığımda ebeveynim beni susturmaya çalışırdı.
38. Çocukken ağladığımda ebeveynim dikkatimi dağıtacak şeyler yapardı.
39. Büyüklerin olduğu bir ortamda utanıp içime kapandığımda ebeveynim beni konuşmaya zorlardı.
40. Çocukken mutluluktan yüksek sesle güldüğümde ebeveynim sessiz olmamı söyler, beni susturmaya çalışırdı.

Not 1. Ölçekte ters madde yoktur. Her alt boyut kendi içinde ortalamaları alınarak hesaplanmalıdır.

Not 2. Ölçeğin olumsuz alt boyutları ayrı ayrı kullanılacağı gibi, "Duyguları Yok Sayma" üst boyutu altında tek bir boyut olarak da kullanılabilir.

Not 3. Ölçeğin maddeleri açık biçimde sunulmuş ve uygulama yönergeleri ayrıntılı olarak verilmiştir. Bu nedenle ölçeğin bilimsel çalışmalarda kullanımı için yazarlardan ayrıca izin alınmasına gerek bulunmamaktadır. Uygun atfı yapılması koşuluyla ölçek, her türlü akademik ve bilimsel araştırmada serbestçe kullanılabilir.

ORIGINAL PAPER | EXTENDED ABSTRACT

Perceived Parental Emotional Socialization Styles Scale in Adults: Development, validity, and reliability study

Hatice Işık*¹, Zeynep Ceren Kılıkoğlu¹, Merve Tutkun¹, Beyzanur Yangöz¹, Zeynep Keskin¹, Ahsen Ak¹

¹ Social Sciences University of Ankara, Faculty of Social Sciences and Humanities, Psychology Department, Ankara, Türkiye

Abstract

The aim of this study was to develop the Perceived Parental Emotional Socialization Styles Scale in Adults and to examine its psychometric properties for assessing adults' perceptions of their parents' emotional responses during childhood. The scale was developed within the theoretical framework of meta-emotion philosophy and was designed to capture both emotion coaching and emotion-dismissing parenting approaches. The study sample consisted of 565 adults, who were randomly divided into two subsamples for exploratory and confirmatory factor analyses. Results of the exploratory factor analysis indicated a four-factor structure explaining 66.6% of the total variance. Confirmatory factor analysis supported the adequacy of the four-factor model, yielding acceptable fit indices (CFI = .905, TLI = .899, RMSEA = .073, SRMR = .052). A second-order model tested due to high inter-factor correlations also demonstrated acceptable fit (CFI = .905, TLI = .900, RMSEA = .073, SRMR = .052). All subscales showed high internal consistency ($\alpha = .890-.978$; $\omega = .884-.979$). Criterion-related validity was supported by significant associations with the Young Parenting Scale in the expected directions (r ranging from $-.695$ to $.560$, $p < .01$). Overall, the findings indicate that the scale is a valid and reliable instrument for assessing perceived parental emotional socialization styles in adulthood. This measure may be useful for both research and clinical applications, particularly in examining emotion regulation difficulties and maladaptive emotional experiences rooted in early caregiving contexts.

Keywords: parental emotional socialization, emotion coaching, emotion-dismissing parenting, meta-emotion philosophy, scale development

INTRODUCTION

Parental responses to children's emotional experiences are critical for the development of emotion recognition, expression, and regulation. In this framework, emotion coaching, a supportive and responsive approach to children's emotions, and emotion-dismissing parenting, which includes rejecting, minimizing, or invalidating emotional experiences, have been found to differentially relate to children's psychosocial adjustment. There is a wealth of research linking these approaches to children's mental health, behavioral adjustment, and moral development (Gottman et al., 1997; Morris et al., 2017). However, most of the current studies have focused primarily on childhood and adolescence, leaving the long-term consequences of these early emotional socialization experiences in adulthood comparatively unexplored.

The meta-emotion philosophy provides a comprehensive theoretical model to understand how parents perceive and respond to emotions in the family context (Gottman et al., 1996). This framework highlights that parents' beliefs and attitudes about emotions influence their behavioral responses, which in turn impact children's emotional development. Although this framework offers theoretical clarity, current measurement tools are limited in their capacity to capture emotion-focused parenting practices in a multidimensional and retrospective way. Commonly used instruments, such as the Parenting Styles and Dimensions Questionnaire (Robinson et al., 2001) and the Alabama Parenting Questionnaire (Frick, 1991), primarily assess general parenting behaviors, but do not directly assess emotional socialization processes. Similarly, measures of emotion-related constructs often rely on reports from

parents or teachers rather than retrospective reports from individuals (Halberstadt et al., 2013; Shields & Cicchetti, 1997).

This limitation underscores the need for a psychometrically valid measure of retrospective perceptions of parental emotional socialization in adults. Retrospective reports provide a unique vantage point, especially given the known differences between parent and child reports, and the social desirability biases inherent in parental self-reports (Morsbach & Prinz, 2006). Therefore, the present study aims to construct a valid and reliable scale based on meta-emotion philosophy to measure the parenting styles of emotion coaching and emotion-dismissing in adulthood. By offering a theoretically grounded and culturally relevant measurement tool, this study seeks to contribute to the literature on emotional socialization and provide a methodological basis for examining the long-term effects of early caregiving experiences.

METHODS

Participants

The sample consisted of 565 adults. Participants were recruited from the general population and randomly divided into two independent subsamples for exploratory and confirmatory factor analyses (EFA and CFA). The average age was 23.27. The great majority of participants indicated that their primary caregivers were mothers (91.9%).

Measures

A Demographic Information Form was used to collect

*Corresponding Author. E-mail: hatice.isik@asbu.edu.tr

participants' background characteristics, including age and gender. The Perceived Parental Emotional Socialization Styles Scale in Adults was developed based on the meta-emotion philosophy framework to assess retrospective perceptions of emotion coaching and emotion-dismissing parenting. An initial item pool was generated in line with the literature and expert evaluations, and items were refined through iterative analyses. A total of 53 items were administered to the participants. To examine criterion-related validity, the Young Parenting Inventory, consisting of 64 items (Soygüt et al. 2008; Young, 1994), was also administered. All measures were collected using a self-report format.

Procedure

Ethical approval for the research was obtained from the Social Sciences University of Ankara Ethics Committee (Decision No: 21.01.2025/147321). Data were collected online from adult participants who voluntarily completed the survey. Prior to analysis, data were screened for completeness and response quality, and participants who did not meet inclusion criteria were excluded.

Data Analysis

EFA and CFA, as well as reliability and validity assessments, were conducted using JASP (version 0.95.4). EFA was conducted using principal axis factoring. Factor retention was determined based on parallel analysis and eigenvalues. Given that the factors were expected to be correlated, an oblique rotation method (Promax) was applied. CFA was performed on the second subsample to test model fit using standard fit indices. Internal consistency was assessed using Cronbach's alpha and omega coefficients, and criterion-related validity was examined through correlations with the Young Parenting Inventory.

RESULTS

The suitability of the data for factor analysis was confirmed ($KMO = .969$; Bartlett's test: $\chi^2(1378) = 17810.37$, $p < .001$). Parallel analysis and eigenvalue criteria supported a four-factor structure. Although the scree plot suggested a possible break between the third and fourth factors, a four-factor solution was retained based on the parallel analysis results. Initial analyses were conducted on 53 items using oblique rotation (Promax), explaining 66.6% of the total variance. Items with low loadings ($< .40$) and cross-loadings were removed. The final solution consisted of 51 items loading clearly on four factors, all exceeding the .40 threshold. The four factors explained 23.4%, 20.0%, 15.6%, and 7.6% of the variance, respectively, accounting for 66.6% of the total variance.

CFA was conducted on the second subsample to test the four-factor structure identified through EFA. In the initial model, all items loaded above .40 on their respective factors. However, the overall model fit was below acceptable levels ($CFI = .849$, $TLI = .842$, $RMSEA = .086$, $SRMR = .055$). Therefore, modification indices were examined to identify sources of localized misfit. Rather than

adding numerous error covariances, conceptually overlapping and repetitive items were removed to obtain a more parsimonious structure. Only two theoretically justified error covariances were specified.

Following these revisions, the final model retained the four-factor structure with 40 items and demonstrated acceptable fit to the data ($CFI = .905$, $TLI = .899$, $RMSEA = .073$, $SRMR = .052$). The factors were labeled Emotional Coaching and Support (12 Items), Emotional Neglect (9 Items), Emotional Invalidation and Blaming Attitude (10 Items), and Suppression of Emotions (9 Items). Due to high correlations among the three negative emotional socialization dimensions, a second-order model was also tested. This model showed a similar level of fit ($CFI = .905$, $TLI = .900$, $RMSEA = .073$, $SRMR = .052$). This supported the interpretation of these dimensions under a broader emotion-dismissing parenting construct.

Internal consistency analyses indicated that all subscales of the scale demonstrated high reliability. Cronbach's alpha coefficients ranged from .890 to .978, while omega coefficients ranged from .884 to .979. Criterion-related validity was examined through correlations with the Young Parenting Inventory (Soygüt et al., 2008; Young, 1994). The results revealed significant associations between the subscales of the present scale and the corresponding dimensions of the Young Parenting Inventory in theoretically expected directions. Specifically, emotion coaching-related dimensions showed negative associations with maladaptive parenting patterns, whereas emotion-dismissing dimensions, including emotional neglect, invalidation, and suppression, were positively associated with these maladaptive patterns. Correlation coefficients ranged from $-.695$ to $.560$ ($p < .01$), indicating moderate to strong relationships. These findings provide robust evidence for both the internal consistency and criterion-related validity of the scale, supporting its use as a reliable and valid instrument for assessing perceived parental emotional socialization styles in adults.

DISCUSSION

Parental emotional socialization plays a central role in shaping individuals' emotional functioning across the lifespan. The present findings provide empirical support for a multidimensional structure that distinguishes between emotion coaching and various forms of emotion-dismissing parenting. This distinction is consistent with the meta-emotion philosophy framework and prior research highlighting the developmental consequences of supportive versus invalidating emotional environments (Gottman et al., 1997; Morris et al., 2017). The results show that emotion-dismissing dimensions, such as neglect, invalidation, and suppression, are strongly interrelated. This pattern suggests that these behaviors do not operate independently but rather form a broader maladaptive emotional socialization climate. Similar clustering of negative parenting practices has been reported in previous studies, where emotionally invalidating environments tend to co-occur and reinforce each other (Morris et al., 2017). In contrast, emotion coaching emerges as a distinct and theoretically coherent dimension, reflecting parents'

sensitivity to children's emotional needs.

The use of retrospective reports represents a key methodological contribution. Many existing measures rely on parent-reported behaviors, which may be affected by social desirability biases and limited self-awareness. Adult recollections, although not free from bias, provide access to the subjective interpretation of early caregiving experiences. Prior research suggests that discrepancies between parent and child reports are common, and that individuals' perceptions of parenting constitute a meaningful and independent source of data (Morsbach & Prinz, 2006). In this sense, the current scale captures not only reported behaviors but also their perceived emotional impact. The strong reliability and validity findings further support the robustness of the scale. The consistent pattern of associations with the Young Parenting Inventory (Soygüt et al. 2008; Young, 1994) indicates that the measure is sensitive to theoretically expected variations in maladaptive parenting. This reinforces its utility for examining the long-term effects of early emotional socialization.

Conclusions

This study demonstrates that the scale is a valid and reliable instrument for assessing adults' perceptions of parental responses to emotions during childhood. The results indicate that the scale, grounded in the meta-emotion philosophy framework, may have the potential to distinguish between supportive and dysfunctional patterns of emotional socialization. Future research should use this scale with clinical samples and study the relations with clinical variables such as difficulties in emotion regulation, depression and anxiety symptoms. Longitudinal designs are also needed to identify the long-term effects of parental emotional socialization experiences on mental health in adulthood. The scale may contribute to a more systematic evaluation of early emotional experiences in research and clinical settings and may serve as a complementary tool to enrich clinical formulations.

DECLARATIONS

Ethics Committee Approval: This study was approved by the Ethics Committee of Ankara Social Sciences University (Decision No: 21.01.2025/147321).

Conflict of Interest: The authors declare that they have no conflict of interest

Informed Consent: Informed consent was obtained from all participants included in the study.

Project/Funding: No financial support was received for this study.

Data Sharing/Availability: The dataset is not publicly available due to ethical approval restrictions and participant confidentiality. The data are available only to the research team.

Authors' Contributions: [HI] was responsible for the conceptualization of the study, research design, scale development process, data analysis, and manuscript writing. [ZCK], [MT], [BY], [ZK], and [AA] contributed to the literature review, data collection, and data organization processes. All authors reviewed and approved the final version of the manuscript.

Use of Artificial Intelligence: No artificial intelligence-based tools were used in the research design, data collection, data analysis, or interpretation of the results. The scientific content, analyses, and interpretations presented in this manuscript were developed solely by the authors.

REFERENCES

- Frick, P. J. (1991). *The Alabama Parenting Questionnaire*. Unpublished rating scale, University of Alabama.
- Gottman, J. M., Katz, L. F., & Hooven, C. (1996). Parental meta-emotion philosophy and the emotional life of families: Theoretical models and preliminary data. *Journal of Family Psychology, 10*(3), 243–268. [CrossRef]
- Gottman, J. M., Katz, L. F., & Hooven, C. (1997). *Meta-emotion: How families communicate emotionally*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Halberstadt, A. G., Dunsmore, J. C., Bryant Jr, A., Parker, A. E., Beale, K. S., & Thompson, J. A. (2013). Development and validation of the parents' beliefs about children's emotions questionnaire. *Psychological Assessment, 25*(4), 1195. [CrossRef]
- Morris, A. S., Criss, M. M., Silk, J. S., & Houlberg, B. J. (2017). The impact of parenting on emotion regulation during childhood and adolescence. *Child Development Perspectives, 11*(4), 233–238. [CrossRef]
- Morsbach, S. K., & Prinz, R. J. (2006). Understanding and improving the validity of self-report of parenting. *Clinical Child and Family Psychology Review, 9*(1), 1–21. [CrossRef]
- Robinson, C. C., Mandlco, B., Olsen, S. F., & Hart, C. H. (2001). The Parenting Styles and Dimensions Questionnaire (PSDQ). In B. F. Perlmutter, J. Touliatos, & G. W. Holden (Eds.), *Handbook of family measurement techniques* (Vol. 3, pp. 319–321). Sage.
- Shields, A., & Cicchetti, D. (1997). Emotion regulation among school-age children: The development and validation of a new criterion Q-sort scale. *Developmental Psychology, 33*(6), 906–916. [CrossRef]
- Soygüt, G., Çakır, Z., & Karaosmaoğlu, A., (2008). Ebeveynlik biçimlerinin değerlendirilmesi: Young Ebeveynlik Ölçeği'nin psikometrik özelliklerine ilişkin bir inceleme. *Türk Psikoloji Yazıları, 11* (22), 17-30.
- Young, J. E. (1994). *Young Parenting Inventory* [Unpublished manuscript]. Schema Therapy Institute. <https://www.schema-therapy.com/id205.htm>